

מהדורת 'קדן טללי ברכה'

שנה ט' (תשפ"ה)

אוצר פניני גאוני הדורות והחסידות

◆ תצוה ◆

מאמרים נבחרים משכיות חמדה, שווים לכל נפש
מכוונים ומדוממים ככתבם וכלשונם מתוך הספרים הקדושים

זהר הקדוש המבאר

הכתר והכבוד

בהוצאת ישיבת "אביר יעקב"
מוסדות "אור מאיר ושמחה" נהריה
ע"ש כ"ק אדמו"ר רבי מאיר אביחצידא זיע"א

שמירת הדיבור
יסוד קדושת הנפש
מילתא חדתא - מילין יקרוץ

טז

הצדיק בתוך הבוץ
נציין אורה חסדי לפרשת השבוע
ספיר ויהלום

יב

דבר שבקדושה צריך
להיאמר בקול רעש גדול
אוצר פניני החסידות

ב

העלונים: פניני אביר יעקב • מילתא חדתא • ספיר ויהלום • ובחרת בחיים • מכתלי בית הדין • מגדנות

פּוֹתוּחֵי חוֹתֶם | מי שהוא ענו וְשׁוֹמֵר הַבְּרִית הַקְּב"ה יִהְיֶה כְּתָר בְּרֵאשׁוֹ ... א
אֲמָרִי יְהוּדָה | דָּבָר שְׂבֻק־דָּשָׁה צְרִירָה לְהֶאֱמָר בְּקוֹל רַעַשׁ גָּדוֹל ... א
מִי הַשְּׁלוֹחַ | גַּם הַצְּדִיק וְהַקְּדוֹשׁ בְּיוֹתֵר צְרִירָה תְּמִיד שְׂמִירָה וְזִהְרִית ... א
בְּאֵר מַיִם חַיִּים | עַל הָאָדָם לְהַבְעִיר לְבוֹ בְּשֵׁלֶהֶבֶת לְהִבֵּת אֵשׁ בַּעַת גִּשְׁתּוֹ לְקַיֵּים
הַמְּצוּוֹת ... א
אֲמָרִי נָעַם | פּוֹרִים מְכַפֵּר כְּמוֹ יוֹם כְּפוּר | רְמֵז נִפְלָא בְּפִסּוּק ... א
דְּבָרֵי אֱמֶת | עוֹבְדֵי ה' יִדְקְדְּקוּ שִׁיחֵיהֶם בִּיְהִיֶּה אֶהְבֶּה ... ב
שֵׁם מְשֻׁמוּאֵל | הַטַּעַם שְׂאִין בְּדוֹרוֹת אֱלוֹ אֶהְבֶּה בֵּין הַחֲסִידִים כְּמוֹ בְּדוֹרוֹת
הַקְּדוּמוֹנִים ... ב
אוֹר הַחַיִּים | אִין מִשָּׁה חֲפִץ לְגָאֵל עִם בְּטָלָנִים מִן הַתּוֹרָה ... ב
עֲבוּדַת יִשְׂרָאֵל | קְלַפַּת עַמְלָק - יֵצֵר הָרַע הַמֵּמָאשׁ אֶת הָאָדָם וּמְזַכִּיר לוֹ
עוֹנוֹתָיו ... ב
אֲמָרִי אֱמֶת | עַמְלָק בְּחֻצְפּוֹ מְכַנֵּס פְּסֻלַּת בְּתוֹרָה וְתַפְלָה ... ב
אֶהְלֵ יִשְׁכֵּר | לְבִישׁוֹת בְּגָד חֲדָשׁ לְתַפְלָה, אוֹ תְּשׁוּבָה ... ב
חֲפִי חַיִּים | הִכְנָה קֶדֶם הַתַּפְלָה עַל יְדֵי לְמוּד הַתּוֹרָה וְנִתְיַנֵּת צְדָקָה ... ב
בְּאֵר יַעֲקֹב | יוֹם הַפּוֹרִים בְּכַחוֹ לְהַשְׁפִּיעַ לְשָׁנִים רְבוּת וְאַרְכּוּת וְלִכְל חַיֵּי הָאָדָם ג
אוֹצֵר מִכְּתָבִים פְּנֵי מְנַחֵם | הַתְּעוֹרוֹרוֹת הַכַּח שֶׁל פּוֹרִים הוּא בְּכָל זְמַן וּבְכָל
מַצְבַּ ... ג
מְבַשֵּׁר טוֹב | הַשְּׂכָרוֹת - חֵלֶק הַס"מ כְּשֶׁעִיר לְעֻזְאֵל ... ג
לְקוּטֵי שִׁיחוֹת | מִיתַת רַבִּי זִירָא הִיתֵהָ עַל דְּרָךְ כְּלוֹת הַנֶּפֶשׁ וּמִיתַת נָדָב
וְאַבְיָהוּא ... ג
חֲמֵדַת דָּוִד | הַלְמוּד לְדוֹרוֹת מִמֶּה שֶׁהַמְּגַלָּה מִתְחִילָה בְּדְבָרִים מְגֻשְׁמָיִם וּמְסִימָת
בְּטוֹב ... ד
אֲמֵרוֹת מִשָּׁה | אֲפִילוֹ אוֹתֶם שְׂשׁוּכְחִים הָאֱמֶת יִתְקַרְבוּ לְהֵשֶׁם יִתְבָּרַךְ ... ד
דְּבָרֵי שְׁלוֹם | 'אַלְקִיָּהֶם שֶׁל אֱלוֹ יִשׁוֹן הוּא' - קִיּוּם הַמְּצוּוֹת בְּצוּרָה יִשְׁנוּנִית ... ד
אֲמָרִי חַיִּים | 'אֲשֶׁר לֹא כִדַּת' - הוֹשַׁעַת עִם יִשְׂרָאֵל אֶף כְּשֶׁאֵינָם רְאוּיִים ... ד
דְּבָרֵי בִינָה | אִין הַדִּינִים שׁוֹלְטִים אֲלָא מִתּוֹף עֲצָבוֹת ... ד
חַיִּים וְחֶסֶד | 'פּוֹר הַמֶּן נְהַפֵּךְ לְפּוֹרְנוֹ' - לְפָרֵר עֲצָמָנוּ מִהַגְּשָׁמִיּוֹת ... ד
שִׁיחַ יַעֲקֹב יוֹסֵף | עַל הָאָדָם לְשַׁכַּח כְּלִיל מְצוּרוֹת הָעֵבֶר וְלִהְתַּחַזֵּק בְּעֲבוּדַת הַבּוֹרָא
מִתּוֹף הַרְחֵבַת הַדַּעַת 154

מְאוּר וְשִׁמְשׁ | יוֹתֵר מִהָאֲרַת הַשְּׁבֵת ... ה
מְאִיר עֵינֵי חֲכָמִים | אוֹרוֹת שֶׁלֹּא הִתְגַּלוּ אֶפְלוּ בְּזְמַן יְצִיאַת מִצְרַיִם ... ה
יִכְהֵן פֶּאֶר | עַמְלָק שְׂאִין מְרַגְּשִׁים בְּכָל הַשָּׁנָה ... ה
בֵּית אֶהְרֹן | כְּפִי מַעֲלַת הָאָדָם בְּפוֹרִים כֵּן הוּא בְּלִיל שְׁמוּרִים ... ה
מְגִיד דְּבָרָיו לְיַעֲקֹב | בְּחִינַת רֵאשׁ הַשָּׁנָה ... ה
תּוֹרַת אֱמֶת | הִכְנָה לְכָל הַמוֹעֲדִים ... ה
שְׁפַת אֱמֶת | מוֹעֵד הַמְּאִיר בְּגִלוֹת תּוֹף הַחֹשֶׁף ... ה
אֲמָרִי מִי | זְמַן כְּפָרָה ... ה
גְּדֻלַּת מְרַדְּכִי | כְּתִיבָה וְחִתִּימָה טוֹבָה ... ה

קו 'מחברים'

שע"י ממלכת התורה עוז והדר

02-803-9999

לשאלות הלכתיות בבית ההוראה הקש 8

פרשת תצוה

ואתה תצוה את בני ישראל ויקחו אליך שִׁמֹן זית זך פתית למאור להעלת נר תמיד (כו כ)

פתוחי חותם

רבי יעקב אביחצירא זיע"א
מי שהוא ענו ושומר הברית הקב"ה
יהיה קתר בראשו

שִׁמֹן זית זך ראשי תבות גימטריא 'שדי', זך פתית למאור סופי תבות 'קתר'. לרמז מה שדרשו רבותינו זכרונם לברכה (סנהדרין קיא:) על פסוק (ישעיה כח ה) 'ביום ההוא יהיה ה' צבאות לעטרת צבי ולצפירת תפארה, יכול לכל, תלמוד לומר (שם) 'לשאר עמו, למי שמשים עצמו כשירים. ודרשו דעתיד הקדוש ברוך הוא להיות קתר ועטרה בראש הצדיקים הענוים, דאין לה מדה מעלה יותר ממדת הענוה. באמת, צריך לשתף עמה שמירת הברית פראוי.

הרמז בלשון הפסוק

וזהו הרמז, שִׁמֹן זית זך ראשי תבות 'שדי', לרמז על שמירת הברית הרמוז בו 'שדי'. זך פתית למאור סופי תבות 'קתר', לרמז דמי שמשים עצמו כזיתים שהם כתושים לכל, כך יהיה ענו לכל, שהכל יהיו דשים עליו, לזה עתיד הקדוש ברוך הוא להיות קתר ועטרה, ובלבד שיהיה שומר הברית:

ונשמע קולו בבאו אל הקדש (קולו. כל אוריינתא חסרים בר ונשמע קולו בבאו אל הקדש מלא ו', מסורה) (כח לה)

אמרי יהודה

רבי יהודה ליבוש מבנימין זיע"א
דבר שבקדשה צריך להאמר בקול רעש גדול

אפשר לומר על פי דאיתא בכתב יד אבי אדוני מורי ורבי ז"ל, 'ברעש גדול מתנשאים' (תפילת יוצר) — 'רעש גדול' גימטריא תרי"ג, שכל התרי"ג מצות צריכין להיות ברעש גדול, עד כאן.

וכמו כן קשמדבר אדם דברי קדש תורה ותפלה וכדומה צריך להיות בקול גדול שהוא קול מלא מה שאין פן שאר קולות בדברי חול.

וזה פרוש המסורה כל הקולות חסרים בר ונשמע קולו בבאו אל הקדש —

הינו לדבר דבר שבקדשה זה צריך להיות בקול מלא. והבן:

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' וגו' והיה על מצח אהרן וגו' ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה (כח לו-מב)

מי השלוח

רבי מרדכי יוסף מאיז'ביצא זיע"א
גם הצדיק והקדוש ביותר צריך תמיד
שמירה וזהירות

הציץ והמכנסים פתוחים יחד, להורות בזה, שאף שאהרן הפכה היה הנבחר מכל ישראל שהשם יתברך חתם עצמו על מצחו קדש לה', הינו ששמחשבתו היה מקשר תמיד ברצון השם יתברך, מכל מקום מצד עצמו בא האזהרה ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה' להשמר מכל תאנה אפלו התמורה שבתמורות.

ואף שנדמה שלנפש יקר בזה לא צריך האזהרה, כי לא יעלה זאת על מחשבתו, אכן מכל מקום מצד עצמו צריך האדם להשתדל תמיד בשמירה וזהירות, וכמו שכתוב 'אל בינתך אל תשען' (משלי ג ה), וכדאיתא ואל תאמין בעצמך עד יום מותך (אבות פ"ב מ"ה).

וזה הוא למוד שאפלו הנפש היקר מאד שהוא מברך בשגשג - מכל מקום צריך מצדו תמיד שמירה וזהירות:

ובהעלת אהרן את הנרת בין הערבים יקטירנה קטרת תמיד לפני ה' לדרתיכם (ח)

באר מים חיים

רבי חיים מצ'נוביץ זיע"א
על האדם להבטח לבו בשלהבת להבת אש בעת גשתו לקיים המצוות

אמר הכתוב כאן 'ובהעלות אהרן את הנרות בין הערבים', ורשם בראשי תבות אהב"ה, להעיד על אהרן קדוש ה' שכל כך היה מדליק והולך בשלהבת להבת אש לכבו לעורר אהבה וחסד בכשרון המעשה ביחוד לשם ה', עד אשר גרם במעשיו שאור העליון נתעורר נגדו באהבה וחסד עצומה, ושניהם נתיחדו באהבה, אורו שהעלה, עם אור העליון, עד אשר

היו לאחד, וזה מורה על עשותו המצוה באמת לאמתו.

ואמר הכתוב 'את הנרות', שמלת 'את' לכאורה מיותר, והיה די לומר 'ובהעלות אהרן הנרות', שגם פן היה ראשי תבות אהבה, לכלל בזה גם שאר כל מצוות התורה הנרמזים ב'את' [ש'את' מורה על כ"ב אותיות התורה מא' ועד תי"ו פירוץ].

שבכל המצוות אם אדם משמר את גרו של הקדוש ברוך הוא אשר בלבו להדליקו ולהעלות הלהב בעשותו אחת ממצוות ה', פי הלא כל ישראל מוכנים לאהבה את ה', שהרי נשמתן הוא חלק אלה ממעל, והנשמה היא הנקראת גר, כמו שכתוב (משלי כ כו) 'גר ה' נשמת אדם', לפי שהיא דולקת ומתלהבת אל ה' לשוב אל חיק אביה כבראשונה, רק שהאדם צריך להדליקה ולהעלות הלהב מאליה.

כי הרי אם יעמד תכה מלא גרות שלמים שאינם בוערים בבית, הנה יהיה בבית הזה חושך אפלה אף שעומדים בו כמה גרות, ואם יקח גר אחד וידליקנו יאיר את הבית בלה.

כך הנשמה הנקראת גר, לצד שהיא מנחת בגוף העכור הרי היא ככבוי שצריך האדם להדליקה ולהבעיר בה את האור, וכן כל המצוות נקראים גרות, כמאמר הכתוב (שם ו כג) 'פי גר מצוה' וגו', אבל האדם צריך להדליקן שיעלו לה' אלהיהם בלהב העולה מלב איש.

ואם האדם משמר את גרו של הקדוש ברוך הוא, לעשות כל המצוות בנר ה' נשמת אדם ובנר מצוה, אז יאיר לנגדו אור בהיר בשחקים, ואור שלמטה מתחת ומתדבק באור שלמעלה, ונעשה בחינת 'אהבה', שתי פעמים אור, בבחינת אהבה לאחד:

וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה מדם חטאת הפפרים אחת בשנה יכפר עליו לדרתיכם (כ)

אמרי נעים

רבי מאיר מד'יקוב זיע"א

פורים מכפר כמו יום כפור | רמז נפלא בפסוק

ויש לדקדק על כפל הלשון 'אחת בשנה'. ונראה לפי המבאר בתקוני זהר (תיקוני' מיקון

אמרי אמת

רבי אברהם מרדכי מגור זיע"א

עמלק בחצפתו מכניס פסלת בתורה ותפלה

עמלק מכניס פסלת בשעת תורה ותפלה, איך הוא נכנס באמצע, אלא שהוא בא עם חצפה, כדכתיב 'הגם לכבוש את המלכה עמי בבית' (פורים תרצ"ב):

• עמוד התפלה •

אהל ישכר

רבי ישכר דב מוואלברגאו' זיע"א

לבישת בגד חדש לתפלה, או תשובה

יש ללבש בגד מיוחד לתפלה, ודבר זה מסגל לקבלת התפלה בשמים. ורמז לקף בפסוק ונשמע קולו בבאו אל הקדש הנאמר בבגדי הכהן הגדול.

אך מה יעשה האדם שאין לו בגד. גם לו יש עצה, לשוב בתשובה ולהתנדות, ועל ידי זה דומה כאלו שלובש בגד חדש:

חקי חיים

רבי אברהם חיים משומרי אמונים זיע"א

הכנה קדם התפלה על ידי למוד התורה ונתינת צדקה

פעמן זהב ורמון וגו' ונשמע קולו בבאו אל הקדש וגו' (כח לד-לה). נראה לפרש הפסוק על דרך המוסר שהכונה על התפלה, ועליה נאמר 'פעמן זהב ורמון', דהיינו 'זהב' רמז על התורה כדודע, 'ורמון' רמז לקיום המצות וכמו שאמרו 'תזיל' (ברכות נז) שאפלו ריקנים שבו מלאים מצות פרמון, והיינו כי על ידי למוד התורה ונתינת צדקה קדם התפלה היא נשמע קולו בבאו אל הקדש' בשעת התפלה.

מנהג חסידי קדמאי להשכים קום לעסק בתורה קדם התפלה | סגלת דף גמרא קדם התפלה

וכן היה נהוג אצל חסידים מקדמת דנא שהיו משכימים באשמרת הבקר לעסק בתורה כמה שעות שהיא עקר ההכנה לתפלה ועל ידי זה מתעלית תפלתו.

וכמאמר הרב הקדוש מהר"ש מבפעלזא זיע"א בשם הרב הקדוש מלוברלין זיע"א, שלמוד דף גמרא קדם התפלה היא מסגלת להעלאת התפלה, שכן גמרא נוטריקון ג'בריאל מ'כאל ר'פאל אוריאל, והם המלאכים הממנים להעלאת התפלה.

תורה

אור החיים

רבי חיים בן עטר זיע"א

אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצות, אין משה חפץ לגאל עם בטלנים מן התורה (עהפ"ס ואתה תצוה):

פרשת זכור

עבודת ישראל

רבי ישראל מקוז'ניץ זיע"א

קלפת עמלק - יצר הרע המיאש את האדם ומזכיר לו עוונותיו

זכור את אשר עשה לך עמלק וכו' 'אשר קרך בדרך'. 'קרך' הוא מלשון קרירות, שהקר אותך מהתלהבות. שראוי להיות כל אדם בלבו כמוקד אש לפני ה' תמיד, והיצר הרע מקרר את האדם ומעצלו וקא אליו בכמה מיני פתוים ומתנכר בלבושים וענגנים.

עד שמפתה את האדם ואומר לאדם, מה לך תגע לריק ותלד לבקלה, הלא אפה עשית כמה עבדות עד אין מספר, וכבר מפקד הדבר לעשות תשובה כראוי ולסגף מה שאתה חייב, לכן למה לך ללמד תורה ולהתפלל בכונה, ועליך נאמר (משלי כא כז) 'זבח רשעים תועבה', ואין בדרך לא משלות העולם הזה וגם נכזבה תחלתך לעולם הבא ותירש תרתי גיהנום.

שמע נא על כל פנים ושמה בחור בלדוהך בעולם הזה ואכל ושתה וייטב לך היום ואל תדאג דאגת מחר לעולם הבא, וגם מה שאתה רואה כמה אנשים מכנים בשם צדיקים וחסידים ואנשי מעשה אשר הם מיגעים את עצמם בתורה ובעבודה, אל תביט אל מראיהם, כי כלו סג יחדו ומי יודע מה מעשיהם בסתר.

ועוד כהנה מדבר היצר הרע בלב האדם עד שמפילו בעצלות בעבודת ה' תברך ומחזק לבו למרות עיני כבודו עד שמוליכו פשור לטבח. לזה הזהיר הקדוש ברוך הוא זכור את אשר עשה לך עמלק אשר קרך בדרך - שהקר אותך כשאתה הולך בדרך ה':

כא (נו): ובספרים הקדושים כי יום כפורים הינו כמו פורים, שלעתיד יהיה מן יום כפור יום חדנה שיהיה פורים. על פן יש לומר דכפורים נמחל לנו חטאתינו והיא יום כפרת עונותינו.

והנה כפורים אנו קוראים בתורה מלחמה לה' בעמלק מדר דר' (שמות יז טז), וזהו וכפר אהרן כו' אחת בשנה מדם חטאת הכפרים, הינו ביום כפור הוא כפרת עונות, וגם אחת בשנה יכפר עליו לדתיתכם, הינו עוד ביום אחד בשנה שאז קורין 'מדר דר', וזהו לדורותיכם דייקא, אז גם פן הוא יום כפורים מחילת עון כמו ביום כפור, כי יום כפור ופורים כחדא וכב"ל:

• לשונות של אור •

אחדות

דברי אמת

רבי יעקב יצחק מלוברלין זיע"א

עובדי ה' ידקדקו שיהיה ביניהם אהבה

עכ"פ העובדי ה' ב"ה יראו וידקדקו להיות ביניהם אהבה גדולה, ואם יודמן לאדם איזה שגאה על חברו מפני שלא טוב עשה לו, יזכר שזה הוא מעשה יצה"ר לעצב הגאולה ח"ו פנ"ל. והנה לזה צריך הכנעה ושפלות בדתו, כי שני גאים אי אפשר לאהב כראוי א' את חברו, ועוד על ידי הכנעה אינו מקפיד ומדקדק, דוק ותשכח (פרשת תצוה):

שם משמואל

רבי שמואל מסוכטשוב זיע"א

הטעם שאין בדורות אלו אהבה בין החסידים כמו בדורות הקדמונים

הגיד כ"ק זקני האדמו"ר הגדול וצלה"ה מקאצק לאיש ששאלו למה אין כעת האהבה כ"כ גדולה בין החסידים כמו בדורות הראשונים, והשיב שיש בשמים היכל אהבה והוא סתום אף הרבי ר' לו"י וצלה"ה מברדיטשוב הרתיק על ההיכל ההוא ונפתח לו, ומזה נשפעה אהבה גדולה בעולם, אף באשר הרשעים השתמשו באהבה לאהבות חיצוניות ונתרבה ג"ע בעולם עמדו צדיקי הדור וסגרוהו (תצוה תרע"א):

טעם נוסף

ולדעתי הסבה שהיתה אהבה גדולה בין החסידים ואנשי המעשה ביותר בדור שלפני זה, היה מפני שהיו נזהרים ביותר בדברי הרשות (כי תצא תרע"פ):

נשמע קולו בבאו אל הקדוש, שבזכות למוד התורה התקבל תפלתו:

א (כא), ולפי דרכנו יש בזה רמז על התורה הקדושה, כי 'פתגם המלך' בגימטריא 'בתורה' עם האותיות, ועל ידי זה יהא

רמז בדברי בעל הטורים שבזכות למוד התורה התקבל התפלה והנה בבעל הטורים פאן הסמיק אט הפסוק ונשמע פתגם המלך (אסתר

פורים

מעלת היום

באר יעקב

רבי יעקב ישכר בער מנדבורנא זיע"א

יום הפורים בכחו להשפיע לשנים רבות וארכות ולכל חיי האדם

דרשו קדמונינו שיום הפורים גדול וקדוש הוא טפי מיום הכפורים, שיום הכפורים אינו אלא כ'פורים', דהינו, בכ"ף הדמיון.

ונתנו טעם לדבריהם, דיום הכפורים שבים בו בני ישראל בתשובה אל השם יתברך, מחמת שזוהלים הם ורועדים מאימת יום הדין הגדול והנורא, ואין זו אלא תשובה מיראה, שהיא דרגה פחותה.

מה שאין בן יום הפורים, שבים בני ישראל בתשובה שלמה אל השם יתברך מרב אהבתם ותשוקתם להתקרב אליו, ומתוך שמחה של מצוה, וכפי דאשכחן בדברי חז"ל (שבת פח.) הדר קבלוה בימי אשורוש, ופרש רש"י 'מאהבת הנס שנעשה', וזו היא מדרגת התשובה מאהבה הרצויה ביותר לעילא.

ונראה להוסיף טעם לשבח, דפורים גדול כחו מיום הכפורים, שיום הכפורים אין כחו תקף אלא לשנה אחת בלבד, עד יום הכפורים שלאחריו, מה שאין בן יום הפורים, יש בכחו להשפיע לשנים רבות וארכות, ולכל חיי האדם.

ורמזים דברינו במאמר הפתוב ויהימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט כח), ויהימים הם כל שנותיו של האדם, כדכתיב ואברהם זקן בא בימים (בראשית כד א), והוא בספרים הקדושים, שבא עם כל שנותיו:

לשמח עד שנתן להם לאכל ולשתות, והם שמחו בשלהם והוא בשלו.

הוא הדין הישנו בפורים ענין זה דיעד דלא ידע, ואז בודאי היצר הרע עוזב אותו, שאין לה דבר מכער יותר משכרות, ובני ישראל במדרגה שאפלו בלי דעת דבקים בשרשם ויכולים לפעל כל טוב. אמר בן יהי רצון:

שמעתי פעם בשם כבוד קדשת אדמו"ר זצלה"ה או בשם כבוד קדשת אדמו"ר שליט"א (בעל הבית ישראל זיע"א) שאמר, כי בפורים כתיב ויהימים האלה נזכרים ונעשים (אסתר ט כח), שהזמן מעורר הימים הטובים, ואמרו חז"ל כי ימי הפורים האלה לא יעברו, שאפלו לעתיד לבוא כל כו' בטלים חוץ מחנכה ופורים.

דהינו שבכל זמן ובכל מצב יש התעוררות ופעולה חזקה של פורים, אפלו מען איז זעהר אפגעריסען, קיין מאל לא יעברו מתוך היהודים, וזכרם לא יסוף מזרעם - שתמיד ההתעוררות ישפיע עליהם.

ואף על פי שבכל ימים טובים יש זמן והתעוררות, מיוחד הפורים אפלו לזמנים קשים ומרים. וזהו גם הפרוש של עיניהם של עניים נשואות למקרא מגלה (מגילה ד.) אפלו די ארימע אויגען, נשואות - ווערן אויפ'געהויבען בזמן מקרא מגלה:

משתה ושמחה

מבשר טוב

רבי בן ציון מביאלא זיע"א

השכרות - חלק הס"מ כשעיר לעזאזל

ראיתי לבאר הענין שאיתא בגמרא אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור הקן לברוך מרדכי (מגילה ז.) וגם חשיבות הענין שיש להרבות בסעודה, כמו שהנס היה על ידי אכילה. ומדוע ישנו ענין בזה של אכילה ושתיה, ובפרט עד דלא ידע.

ויש לומר, מפנין דשרש הפורים גבוה עד מאד, וכמו שאיתא דיום הכפורים הוא נדמה לפורים - כ'פורים, ולכן כמו שמצינו דביום הכפורים נוהגים חלק לסטרא אחרא שעיר לעזאזל כדי שיעזבונו לנפשנו.

וכן הוא ענין של גשמיות בשבת קדש, כמו שידוע מהבעל שם טוב הקדוש זיע"ע במשל לבן מלך שנשבה בין הלסטים, וקבל ידיעה מאביו המלך ולא היה יכול

לקוטי שיחות

רבי מנחם מענדל מליובאוויטש זיע"א

מיתת רבי זירא היתה על דרך כלות הנפש ומיתת נדב ואביהוא

רבה ורבי זירא עברו סעודת פורים בהדי הודי, איבסום, קם רבה שחטיה לרבי זירא, למחר בעי רחמי ואחיה. לשנה אמר ליה גיתי מר ונעביד סעודת פורים בהדי הודי, אמר ליה לא בכל שעטא ושעטא מתרחיש נסא (מגילה ז.)

יש לבאר שמיתת רבי זירא היתה על דרך מיתת נדב ואביהוא, ומה שאמרו 'שחטיה' הינו ד'אגבריה חמרא... לשותות יותר מדאי' (מהרש"א), ו'חלה ונטה למות' (לא על ידי הינו הגשמי, אלא) הינו כלות הנפש על ידי רב 'שתיה' (גלוי) של 'יין' שבתורה (סודות התורה).

ומכל מקום אין זה מוציא הענין מיד פשוטו - שהיתה שתית יין כפשוטה; וגם מיתת רבי זירא היתה כפשוטה, פרוד הנשמה מן הגוף ממש (לא רק התעלפות) - ולכן סבירא ליה לרבי אפרים שמפני העבדא דרבה ורבי זירא בטל החיוב דלבסומי.

ולפי זה מובן היטב שאין פאן אבינויהו של שפיכות דמים חס ושלום כלל, שהרי המיתה היתה כלות הנפש בלמוד סודות התורה של רבי זירא.

וזהו תוכנו של הספור ש'רבה ורבי זירא עברו סעודת פורים בהדי הודי איבסום (נשתברו): שתית היין שלהם (כפשוטה) היתה לבונה שמתוך משתה היין יתגלה

אוצר מכתבים פני מנחם

רבי מנחם מנחם אלתר זיע"א התעוררות הכח של פורים הוא בכל זמן ובכל מצב

שינה]:

אמרי חיים

רבי חיים מאיר מוויז'ניץ זי"ע א

'אשר לא כדת' - הושעת עם ישראל

אף כשאינם ראויים

ובכן אבוא אל המלך אשר לא כדת (אסתר טו טז). 'המלך' הוא הקב"ה. וכך אמרה אסתר, אתחננו אל הש"ת להושיע את ישראל אפלו 'שלא כדת' - אפלו אינם ראויין לתשועה:

דברי בינה

רבי יצחק יעקב מביאלא זי"ע א

אין הדינים שולטים אלא מתוך עצבות

איתא במסכת מגילה (טז) 'וישב מרדכי אל שער המלך והמן נדחף אל ביתו (אסתר ו יב)', ששב לשקו ולתעניתו. **ולכאורה** פלא, וכי לא היה במרדכי הצדיק בחינת בטחון האמתי, אשר הוא יתברך יעזר ויושיע בישועה שלמה. ובפרט אחרי אשר השם יתברך התחיל להראות נסיו ונפלאותיו בנפילת המן וכו', ומה זאת ששב לשקו ולתעניתו.

אך הענין הוא, דהנה פתיב (אסתר ה ט) 'ויצא המן ביום ההוא שמח טוב לב'. ואיתא בספר הקדוש קדשת לוי (פורים ד"ה ויצא המן), מהיכן זכה המן הרשע לבחינת שמחה, שהוא רק חלק ישראל עם קרובו. וכתב ז"ל, שזכה לזה מסעודת אסתר המלכה, ומשם קבל בחינת השמחה.

והנה מרדכי הצדיק רצה לבטל בחינת השמחה מהמן הרשע, פי כל זמן ששורה על האדם בחינת שמחה, אין ביכלת שום פח הדין לשלט בו וכו'.

וזאת היתה פונתו של מרדכי, לבטל בחינת השמחה שקבל המן ממשתה אסתר, ולכן שב לשקו ולתעניתו, שנראה לכאורה בחינת עצבות חס ושלום, ועל ידי זה נמשך בחינת אבלות, ונחפו ראש להמן, ושורה עליו כל תקף הדינים, והמן וזהו 'וישב מרדכי וגו' ועל ידי זה 'המן נדחף אל ביתו אבלי וגו' (פסח ע"ב ט):

חיים וחסד

רבי חיים חייקא מאמדורא זי"ע א

'פור המן נהפך לפורנו' - לפרר עצמנו

מהגשמיות

פור המן נהפך לפורנו (אשר הניא). פרוש ה'פור' הוא לשון פוררים, שרצה לפרר

שכפורים נתן הכח לכל אחד ואחד מישראל, כל חד וחד בכל מאדך (ש"ך) בערך שיעורא דיליה, לקים 'שתייה' זו ולהגיע לזבקות כזו בסודות התורה המבטלת מציאותו, מבלי חשש שמעבודה זו יבוא לידי הנהגה של התבודדות ופרישות מן העולם, הפך הפונה של 'לשבת יצרה', אלא אדרבה, על ידי קיום חיוב זה ביום הפורים, יתוסף לו חיות בעבודת השם במשך כל השנה בלה, בעשיית דירה לו יתברך בתחתונים - נכנס בשלום ויצא בשלום' (חלק לא ע"ב 180 ואילך):

פרפראות

חמדת דוד

רבי דוד צבי מנייטאדט זי"ע א

הלמוד לדורות ממה שהמגלה מתחילה

בדברים מגשמים ומסיקת בטוב

מגלת אסתר מתחלת בספורים מדברים מאד מגשמים לכאורה, ומסיקת ב'דברי שלום ואמת', והנה התורה היא נצחית, ומלמדת אותנו בזה ששום איש ישראלי מ'איש ליבא, פי מכל ענינים מאד גרועים יכול כל אחד לעלות למדרגה עליונה:

אמרות משה

רבי משה מקארבין זי"ע א

אפילו אותם ששוכחים האמת יתקרבו

להשם יתברך

וכל הנשים יתנו יקר לבעליהן למגדול ועד קטן (אסתר א ט). 'נשים' הוא מלשון שכהה, כמו דכתיב 'כי נשני אלקים', שאפילו אותם אנשים השוכחים את האמת גם הם 'יתנו יקר לבעליהם', הינו הקב"ה:

דברי שלום

רבי שלום מקוידנוב זי"ע א

'אלקיהם של אלו ישן הוא' - קיום

המצוות בצורה ישנונית

ויאמר המן למלך אחשורוש ישנו עם אחד (אסתר ג ח) אמרו רז"ל: אלקיהם של אלו ישן הוא וכו'. הפונה 'אלקיהם של אלו' - אלקות שלהם הוא בבחינת שינה, כשהם לומדים ומתפללים, בעת זי"א דאבינעו או לערנעו אוז טוהו א מצוה זענעו זי"א פאר שלאפין, איז פכיכול דיא אלקות וואס איז בי"א זי"א פאר שלאפין [בעת שהם לומדים ומתפללים ועושים מצוה, הם עושים זאת בצורה ישנונית, ממילא האלקות שבהם היא פכיכול בבחינת מציאותו,

אצלם יין שבתורה, רזי תורה. וכן היה, שעל ידי שתיתם בסעודה זו נגלו אצלם סודות ורזי תורה נעלים ביותר, עד לתכלית העלוי ד'עד דלא ידע'.

אבל אף ששניהם נשתפרו, מכל מקום רק אצל רבי זירא בא מזה פלות הנפש ממש. והטעם - כי רבה היה לו שכל רב יותר (מחין דגדלות), ולכן היה יכול לקבל עצם הגלוי של רזי תורה, מה שאין פן רבי זירא לא היה יכול להכיל גלוי זה [וכמרמז גם בשמותיהם: 'רבה' מורה על גדלות, ר'זירא' מורה על קטנות, מלשון זעירא]. **ולכן** אצל רבי זירא בא על ידי זה פלות הנפש ממש, עד שנפדה נשמתו מגופו כפשוטו; מה שאין פן רבה (מצד עצמו), לא בא לכלות הנפש.

דקדוק מה שנקטו 'שחטיה' ולא 'קטליה'

על פי זה יש לבאר הפרוש ד'קם רבה שחטיה לרבי זירא' [דלכאורה הוי ליה למימר 'קטליה' וכיוצא בזה]:

איתא בגמרא (חולין ל: ב) 'אין ושחט אלא ומשך'. ובענינו: הפרוש ד'רבה שחטיה לרבי זירא' (פפ"ה לשות יתר מדאי) הוא - שרבה משך (שחט) והעלה את רבי זירא לדרגא נעלית שלא בערך (על ידי זה שגלה לו סודות ורזי תורה עמקים ביותר 'יתר מדאי') בערך למודו הרגיל לפי דרגתו), ודבר זה הביאו לכלות הנפש כפשוטו ממש, וכמו בנרב ואביהוא.

ולכאורה איך יביא רבה את רבי זירא לכלות הנפש, הפך הפונה שצריך להיות 'לשבת יצרה', נשמות בגופים דוקא - כי רבה אמר והעריך את רבי זירא שהוא בערך דרבה ולא יבוא לכלות הנפש. **ובעמק** יותר יש לבאר: פיון שרבה היה בכחו לפעל 'אחיה' - להחזיר נשמת רבי זירא לגופו, לכן לא היה זה בסתינה להפונה דנשמות בגופים דוקא, פי פלות הנפש אצל רבי זירא היה רק ענין עראי - במשך יום הפורים - מה שאין פן 'למחר' - בעי רחמי ואחיה, בהתאם לפונה העליונה - נשמות בגופים דוקא, על דרך 'נכנס בשלום (למשך זמן, ואחר כך) יצא בשלום' (חגיגה ידף).

כפורים נתן כח לכל אחד מישראל

להגיע לזבקות בסודות התורה

והנה להלכה נפסק בשלחן ערוך (תרצה ב) שיש חיוב לבסומי כפורים עד דלא ידע, ואין חוששים שיסתעף מזה שום דבר בלתי רצוי כו'.

ומזה מובן גם בנוגע לתכן הרוחני של שתית יין 'עד דלא ידע' - דהינו ללמד באפן דבאבהתה תשגה סודות (יין) התורה, עד שמגיע למצב של 'שכרות' ובטול מציאותו,

החיות שבנו אל תוף הקלפה, ונתהפך 'לפורנו' פירוש שמחמת זה הצרכנו לפרר עצמנו מהגשמיית להדבק עם השי"ת:

שיח יעקב יוסף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א
על האדם לשכח כליל מצרות העבר ולהתחזק בעבודת הבורא מתוך הרחבת הדעת

יש לבאר עד דלא ידע בין ארור לברוך מרדכי (שושנת יעקב), דהנה בפיוט שושנת יעקב אומרים 'ארור המן אשר בקש לאבדי, ברוך מרדכי היהודי', ולכאורה הוי כאן חלוק לשון, דגבי המן כתיב 'אשר בקש לאבדי' ואלו גבי מרדכי כתיב 'היהודי' ותו לא.

אלא זה גופא בא לרמוז לנו, עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, אשר בקש לאבדי הוא רמז לצרות שעוברים כלל ישראל בגלות, והעבודה המטלת עלינו להגיע למדרגה שלא יהיה אצלנו שום חלוק כמו בין ארור המן לברוך מרדכי.

דאל לו לאדם לזכר מהצרות שעבר, שלא יטרידוהו במחשבתו, אלא ישכח מהכל וימשיך בעבודת השם ותברך בלא שום טרדות מתוך הרחבת הדעת:

• לשונות של אור •

הארת היום

מאור ושמש

רבי קלונימוס קלמן עפשטיין זיע"א
יותר מהארת השבת
בכל שנה ושנה בימי הפורים האלה מתנוצץ אור החכמה ומופיע על כל העולמות יותר מיום השבת (פרשת משפטים ד"ה והנה):

מאיר עיני חכמים

רבי מאיר מקורסטוב זיע"א
אורות שלא התגלו אפלו בזמן יציאת מצרים
הפורים נתגלה לנו אורות נפלאים אשר לא נתגלו בימי קדם אפלו ביציאת מצרים:

יכהן פאר

רבי חנוך העניף ממגדן זיע"א
עמק שאין מרגישים בכל השנה
בפורים מרגישים עמק וגדלות והתגלות אשר כמעט שאין מרגישים בו בכל השנה:

בית אהרן

רבי אהרן מסקלין זיע"א
כפי מעלת האדם בפורים כן הוא בליל שמורים
כפי התענוג והחיות של כל אחד שמקבל בפורים כך הוא בליל שמורים:

מגיד דבריו ליעקב

רבי דב בעריש מביאלא זיע"א
בחינת ראש השנה
פורים הוא ראש השנה:

תורת אמת

רבי יהודה לייב אייגר מלובלין זיע"א
הכנה לכל המועדים
פורים הוא סוף כל המועדים, וגם הסוף מחדשי השנה, והוא התחלה והכנה לכל המועדים:

שפת אמת

רבי יהודה אריה לייב מגור זיע"א
מועד המאיר בגלות תוף החשוך
אמרו רבותינו הקדושים ז"ע כי הנכה ופורים הם מחזקים אותנו בגלות:

סגלת היום

אמרי מ"י

רבי משה יהודה לייב מחעלעם זיע"א
זמן כפרה
היום בפורים זמן כפרה:

גדלת מרדכי

רבי מרדכי מאליק זיע"א
כתיבה וחתומה טובה
כתיבה וחתומה יש יכלת בפורים להשיג:

עטרת ישועה

רבי יהושע מדן יקוב זיע"א
המשכת בנים
בפורים יש כח להמשיך בנים:

נדבת פי

רבי יצחק אייזיק מקומרנא זיע"א
בפורים יכולה כל נשמה קטנה לעלות להיכל של צדיק מפלא ללא שום עכוב קבלנו שבימי הפורים יוכל לעלות נשמה

קטנה להיכל של צדיק מפלא בלי שום מעכוב, וכן עולין כל התפלות לפתר בלי עכוב וכו':

באהלי צדיקים

בשם רבי יעקב יהודה מגדן זיע"א
בפורים ביכלת כל אדם לצעק להשם ותברך ולהושע
פורים הוא מסגל לכל אחד מישראל להיות לו ישועה גמורה בכל מה שצריך, על ידי צעקה להשי"ת מקירות לבו:

בינת ישראל

רבי ישראל מגודזיסק זיע"א
נס פורים - התחזקות בכל מצב אף לאחר שדומה שאפסה תקוה
זכירת הנס של פורים, היא התחזקות לדורות לאדם בכלל ובפרט שלא להתנאש מרחמי שמים אפלו בשעה שנראה שאבד כבר כל תקוה חס ושלום, לדעת שישועת ה' כהרף עין:

משתה ושמחה

זר זהב

רבי זאב וואלף מסטריקוב זיע"א
יש לאכל הסעודה בשמחה ובחשק נעלה מאד
כאשר הדר קבלוה בימי אשורושו מאהבה, יש לנו לשמח בברירות וחשק נעלה מאד, ולאבסומי ממרתה גדול של סיני, ולהיות מפוז ומכרפר כמו דוד משיחנו, וזהו סעודת פורים שאכלה בלילה לא יצא ידי חובתו:

דברי שלום

רבי שלום מבראהין זיע"א
על ידי סעודת פורים נתקן הכל ברוחניות ובגשמיות
אא"ו רבנו הגדול [רבי מרדכי מלעכעוויטש זיע"א] היה אומר תמיד בעת סעודת פורים: 'והכל מתקן לסעודה' - בין רוחני בין גשמי יכול להתקן בסעודת פורים:

רמזי אלול

רבי שלמה דומיניץ זיע"א
ברקודים של פורים פועלים כככיות וצומות יום הכפורים
רבים אומרים 'פועלין בשמחת רקודין של פורים כככיות וצומות ביום הכפורים',

רמז לדבר הראיתי בפיוט לפרשת החידוש
פצח שירים תמור בכיות':

יפּרַח בְּיָמָיו צַדִּיק

רבי צבי הירש מזידקטשוב זיע"א
כל השותה בפורים כאלו התענה משבת
לשבת

בְּקִשְׁתִּי שֶׁתְּשַׁמְחוּ וְשֶׁתְּשִׁישׁוּ בְּשִׂמְחָה
בימי הפורים האלה, וְכָל הַשּׁוֹתֶה
בְּפוּרִים כְּאִלּוּ מִתְעַנֶּה מִשַּׁבַּת לְשַׁבַּת, וְכֵן
הוא מְתַקֵּן וְכו' וכו' (מכתב):

בִּינַת יִשְׂרָאֵל

רבי ישׂראל מגרודזיסק זיע"א
השכרות בפורים - התבטלות
והתחדשות כטבילה במקוה | ישועות
ע"י השכרות בפורים

סוד הפסוקים בפורים הוא סוד פונת המקוה,
שֶׁבְשַׁעָה שְׁטוּבָל בְּמַיִם בְּטָל בְּמִצִּיאוֹת
ואח"כ מתחדש כְּעֵין בְּרִיָּה חֲדָשָׁה וְכו',
והתבטלות היא במסירות נפש, ומי שְׁשׁוֹתֶה
בְּכּוֹנֵה זוּ יֵשׁ לוֹ רְשׁוֹת לְשִׁתּוֹת הַרְבֵּה. וְאֵלֶּי
הרה"ק מִמְּאֲגַלְנִיצָא זי"ע הֵיךְ מְשַׁכֵּר בְּפוּרִים
לְמִי שֶׁרָצָה לְפַעֵל לוֹ טוֹבָה:

שִׁיחַ יַעֲקֹב יוֹסֵף

רבי יעקב יוסף מספינקא זיע"א
לבסומי בפוריא - רמז למטת האדם
וקדשתו

פֶּרֶשׁ הַחֶקֶל יִצְחָק, פּוּרְיָא הֵינּוּ מִטָּה, חֵיב
אֵינִישׁ לְבִסוּמֵי בְּפוּרְיָא - צְרִיךְ הָאָדָם
לְקַדֵּשׁ מִטָּתוֹ וּלְבִסְמוֹ מֵרִיחַ הַגּוֹ עֵדוֹ:

שִׁבְט מִיְהוּדָה

רבי אברהם אייגר מלובלין זיע"א
נצרך הכנה רבה בדעת שלמה כדי
להגיע לל'עד דלא ידע'

מְחִיב אֵינִישׁ לְבִסוּמֵי בְּפוּרְיָא עַד דְּלֹא
יָדַע וְכו'. וְבוֹדַאי נִצְרָךְ הַכְּנֵה לְקִיּוֹם
הַמְצִינָה הַזֹּאת, לְהִיּוֹת מִקֶּדֶם בְּשִׁלְמוֹת הַדַּעַת,
כִּי אִם גַּם בְּלֹא זֶה אֵין הַדַּעַת בְּשִׁלְמוֹת
מֵאֵי הַחַיִּיב עַד דְּלֹא יָדַע:

קְרִיאַת הַמַּגְלָה

קַב הַיִּשָּׁר

רבי צבי הירש קאיידינגור זיע"א
בקריאת המגלה מתגלה בשמים עולם
חדש המשפיע שפע קדשה וטהרה

יֵשׁ עוֹלָם חָדָשׁ לְמַעֲלָה שֶׁהוּא קָדוֹשׁ וְנוֹרָא
מְאֹד, וְאֵין אוֹתוֹ הָעוֹלָם מִתְגַּלֶּה לַחוּץ
מִחֲמַת רַב קְדֻשָׁתוֹ כִּי אִם פֶּעַם אֶחָד בְּשָׁנָה,
וּמִתְחִיל לְהִתְגַּלּוֹת בְּהִתְחַלַּת קְרִיאַת מַגְלָה:

לְקוּטֵי תוֹרָה

רבי מרדכי מטשטרנוביץ זיע"א

מגלת אסתר הכנה למשיח

מַגְלַת אֶסְתֵּר הִיא בְּחִינַת מְשִׁיחַ וְהַכְּנָה לוֹ:

בֵּית אַהֲרֹן

רבי אהרן מסרלין זיע"א

צדיקים רואים במגלה כל מה שיהיה
במשך השנה

צַדִּיקִים אוֹמְרִים שֶׁהֵם מִסְתַּכְּלִים בְּהַמְגִּלָּה
כָּל מַה שִׁיְהִיָּה בְּכָל הַשָּׁנָה:

קְדֻשַׁת לִוִּי

רבי לוי יצחק מברדיטשוב זיע"א
אורות נעלים מתנוצצים בעת קריאתה

בְּעֵת קְרִיאַת הַמַּגְלָה מִתְנוּצֵץ וּמֵאִיר בְּאֵישׁ
הַיִּשְׂרָאֵל הַקּוֹרֵא הַמַּגְלָה הַחַיִּית
וְהַשְּׂכֵלִיּוֹת וְאַהֲבָה וְיִרְאָה לְשִׁמּוֹ ית' ב"ה מֵה
שֵׁינֵי בְּעוֹלָם הַזֶּה הוּא עוֹלָם הַטְּבַע:

עַל יְדֵי קְרִיאַתָּה מִתְמַלֵּאת הַנֶּפֶשׁ שִׂמְחָה
לְקִיּוֹם הַמַּצּוֹת וְהַתּוֹרָה

וְמִי שֶׁקִּרְאָה בְּכּוֹנֵה, אַחַר קְרִיאַתָּה נִתְמַלֵּא
הַנֶּפֶשׁ שִׂמְחָה, וְרִצּוֹנָה לְקִיּוֹם מַצּוֹת
הַתּוֹרָה וְנִשְׁלֵא לְעַבּוֹר עַל שֵׁם"ה לֹא תַעֲשֶׂה:

לְקוּטֵי שְׂאֵרֵי יִשְׂרָאֵל

רבי ישׂראל דב מוילענדניק זיע"א

תקנו לגלוי עריות

בְּקְרִיאַת הַמַּגְלָה יֵשׁ תְּקוּן לְכָל הַגְּלוּיִים,
גְּלוּי עֲרִיּוֹת חֵס וְשְׁלוֹם:

עֲטַרַת יְשׁוּעָה

רבי יהושע מדן'קוב זיע"א

השפעת פרנסה

עַל יְדֵי מִקְרָא מַגְלָה נִשְׁפָּע שִׁפְעַת פְּרִנְסָה
וְכָל טוֹב:

בֵּית אַבְרָהָם

רבי אברהם מסלונים זיע"א

יש לקרא המגלה כאלו הנס מתרחש
עתה

צְרִיךְ לְהַרְגִישׁ בְּעֵת שִׁקּוּרָא הַגּוֹרָה אֵת כָּל
גְּדֵל הַצַּעַר כְּאִלּוּ הִיָּה שָׁם, וְכֵן בְּעֵת
שִׁקּוּרָא הַנֵּס שֶׁעָשָׂה ה', לְהִיּוֹת שִׂמְחַת בִּישׁוּעָתוֹ
וְתִבְרָךְ כְּאִלּוּ הוּא בְּעַצְמוֹ נִצֵּל:

חֶתֶם סוֹפֵר

רבי משה סופר זיע"א

העוסק בתורה בין מגלה דלילה למגלה
דיום

כָּל הַעוֹסֵק בְּתוֹרָה בֵּין מַגְלָה דְּלִילָה לְמַגְלָה
דְּיוֹמָא מְבַטֵּחַ לוֹ שֶׁהוּא בֵּן עוֹלָם הַבֹּא:

שְׁנוּי הַבְּגָדִים

סֵדֶר הַזְּמַנִּים

רבי ישׂכר דב מוואלברגא זיע"א

שנוי הלבוש הוראה על הפנימיות הנשגב
של פורים

וְזֶהוּ הַעֲנִין אֲשֶׁר נוֹהֲגִין לְשִׁנוֹת מִלְּבוּשֵׁיהֶם
בְּפוּרִים, לְהוֹרוֹת כִּי כָּל בְּחִינַת פּוּרִים
הוּא בְּחִינַת לְבוּשׁ, אֲבָל הַפְּנִימִי גָדוֹל בְּמֵאֹד
מְאֹד:

תְּהִלִּים

מֵאֲמֹר מְרַדְּבֵי

רבי מרדכי מנדבורנא זיע"א

מעלת אמירת תהלים ביום הפורים

טוֹב לֹמֵר תְּהִלִּים בְּפוּרִים וְשִׂמְחַת תּוֹרָה,
וְכֵן בְּעֶרְבַּיּוֹם הַכְּפוּרִים, כִּי אֵז טְרוּדִים
הָעוֹלָם וְשׁוֹכְחִים לֹמֵר, וְחָשׁוּב מְאֹד בְּשָׁמַיִם
לֹמֵר תְּהִלִּים בְּאוֹתוֹ הַיָּמִים:

אוצרות גאוני הדורות

אשר כתבת, וקשה למה נענש בפרשה זו
ולא בשאר פרשיות הספר תורה. אפשר
לומר דתבת אשר גימטריא תצוה, לזה

בפרשה

בפרשת תצוה לא נזכר שמו של משה,
אמרו רז"ל לפי שאמר 'מחני נא מספרך

יעקב סלה

רבי יעקב יפה זצ"ל

הטעם שלא נזכר שמו של משה רבנו

בין שאמר מספרך אשר' שהוא מנין תצוה' גננש בפ'רשת תצוה'.

באהל מועד מחוץ לפרכת אשר על העדת יצור אתו אהרן ובניו מערב עד בקר לפני ה' חקת עולם לדורתם מאת בני ישראל (כז כא)

זמן אהרן

רבי אהרן הכהן זצ"ל

רמז הפסוק למצות הדלקת נרות בבתי כנסיות

ירמזו לענין הדלקת הנרות בדיוק אמרו 'באהל מועד', וחסר ואמר 'חקת עולם לדורתכם מאת בני ישראל', דהאי 'מאת בני ישראל' מיתר, דהא כבר אמר 'ואתה תצוה את בני ישראל'.

אך ירצה לרמז, כי כמו במשכן ובית המקדש יצרו אהרן ובניו נרות לפני ה', כמו כן אף אחרי התרפין יהיו לישראל בתי כנסיות שעליהם נאמר 'מקדש מעט', מצוה זו להדליק נרות בבית הכנסת לא יפסיק להם לפני ה'.

וזהו באהל מועד יצרו אהרן ובניו, דהינו בפני הבית תהיה עריכת הנרות על ידי הכהנים במקדש. אבל שלא בפני הבית, דהינו חקת עולם לדורתם, עריכת הנרות תהיה נוהגת מאת בני ישראל, שאז אינה מצוה על הכהנים בלבד, אלא כעם ככהן, כל ישראל באורים יכבדו ה'.

ועשית על שוליו רמני תכלת (כח אל)

ברכת טוב

רבי משה יומיטו ב"ר אליעזר הכהן זצ"ל

צדקת הקב"ה שהגלה את ישראל קדם הזמן

רמזו למאמר רז"ל (גיסין פח). צדקה עשה הקב"ה שהקדים שתי שנים לונושנתם וכו' (רש"י): הינו צדקה שמהר להביא הרעה לסוף שמונה מאות וחמשים, דהינו ב' שנים קדם לונושנתם, דהיא בגימטריא שמונה מאות וחמשים וששים, ואם שהו עד לונושנתם' היה מתקיים בהן 'פי אבד תאבדו'.

דקשה באמת, ממה נפשך אם מלת 'לונושנתם' כפשוטו ואינו הוראה על גימטריא ומספר, אם כן מנא לן דצדקה עשה, דלמא לכתחלה הגזירה היתה לגלות בראש גולים מיד אחר תנאי שנים, ואי מלת 'לונושנתם' הוראה על מספר תנאי, ב, אם כן בין דלכתחלה גזרה התורה שיודרו בארץ ישראל תנאי שנה למה שנתה

התורה אחר כך, דהיכן רמזה התורה זה השנוי והקדימה שיגלו מיד אחר תת"נ.

ואפשר דמפאן יצא להם זה במה שכתוב **ועשית על שוליו רמני תכלת**,

רוצה לומר 'על שוליו' כלומר הסוף של ישיבתם בארץ ישראל יהיה בשנת תכלית, שמספרו תת"ן, שיקדים ב' שנים לונושנתם, רמז שנים זה אצל המעיל, מפני דמעיל מכפר על לשון הרע, והבית נחרב בעון לשון הרע.

שפה יהיה לפיו סביב מעשה ארג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח לב)

משנת רבי אליעזר

רבי אליעזר טרילנגר זצ"ל

קריעת מעילו של הקב"ה על ידי עונות ישראל

פרש רש"י כפי שלא יקרעו, והקורעו עובר בלאו שזה ממנין לאוין שבתורה וכו'. וקשה אם הוא ממנין לאוין שבתורה הנה ליה למימר 'לא תקרע' לשון צווי.

ושמעתי דאיתא ברבנו בחיי, שהקב"ה יש לו שמונה בגדים כמו בגדי כהונה, ומה שאמר בפסוק (איכה ב יז) 'בצע אקרתו', פרש הבחיי שזהו פרוש מעיל שבבגדי כהונה.

ותו איתא ברש"י פרשת ראה (דברים יב ד) 'ונתחתם את מזבחתם לא תעשון כן לה' אלהיכם', אמר רבי ישמעאל וכי תעלה על דעתך שישאל נותצים המזבחות, אלא שלא תעשון כמעשיהם ויגרמו עונותיהם למקדש שיחרב, עד כאן.

ולפי זה אתי שפיר, וגם כאן יהיה הפרוש כך כמו שפרש רש"י שם, והוא כפי תחרא יהיה לו לא יקרע, פרוש שלא יקטאו ויגרמו עונותיהן שיקרע המעיל של הקב"ה, כמו שהיה כן באמת בעונותינו הרבים דכתיב 'בצע אקרתו' דהינו המעיל.

ונשמע קולו בבואו אל הקדש לפני ה' ובצאתו ולא ימות (כח לה)

אפיקי מים

רבי יוסף מאיר משה טייטל זצ"ל

כפרת עון חלול ה' על ידי זכוי הרבים

אפשר לומר על דרך רמז, כי הנה איתא בסוף יומא (פז) דעל חגיבי כרתות יום כפורים רק תולה ויסורין ממרקין, אבל כל זה דליכא חלול השם, הינו שלא החטיא רבים, אבל אם החטיא רבים אז

יסורין תולין ומיתה ממרקת. **וראיתי** בתורת משה למן החתם סופר זי"ע, שגם לזה יש תקנה אם משתדל לזכות הרבים, כמו שאמר דוד המלך ע"ה (תהלים נא טו) 'אלמדה פשעים דרכיך', אם כן מכפרת על מה שהחטיא רבים, דזה הוי מדה כנגד מדה, במה שחטא שהחטיא רבים מתקן הדבר על ידי שמזכה הרבים, ולא צריך למיתה.

וזה הפונה ונשמע קולו בבוא אל הקדש, שלא די שהוא בעצמו בא אל הקדשה, רק משתדל שגם אחרים ישמעו ממנו קול ה' בכח לקדש ולטהר עצמו, אז בצאתו גם אם יצא פעם אחת מקדשה וגרם ח"ו להחטיא רבים, מפל מקום ולא ימות, מאחר שמשתדל לזכות הרבים שאחרים ישמעו ממנו.

ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פתוחי חתם קדש לה' (כח לו)

ויאמר שאול

רבי שאול נחמיאט זצ"ל

הזהיר בתפלין שכינה שורה עליו

ועשית ציץ, אפשר לרמז על התפלין, מה הציץ במקום המוח שהוא למעלה משער, גם התפלין במקום המוח. 'ציץ' במספר קטן עם המלה והכולל גימטריא 'תפלין'.

זהב, רצה לומר שעל ידו יהיה מתפאר בזהב שהוא מפאר, והתפלין נקרא פאר. גם רמז שעל ידו יפתחו ממנו אמות העולם, כמו שנאמר (דברים כח י) 'וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך ויראו מנך', כמו הזהב הרומו למדת הדין שמתפתחים ממנה בני העולם, כך יתפתחו מנך.

טהור, רמז שיהיה גופו טהור, כמו שאמרו ז"ל (שבת מט) 'תפלין צריכים גוף נקי, מאי היא, אפיי אמר שלא יישן בהם, רבא אמר שלא יפית בהם, וזה שאמר 'טהור', ראשי תבות ט' הרת ה' נקבים ו' השנה ר' חקו.

ופתחת עליהם פתוחי חותם, הוא שם שד"י שנקרא חותם, ש' ד' בשל

ראש ויו"ד בשל יד, כמו שאמרו ז"ל (וה"ק ח"ג רסו) 'שישאל חתומים בשדי מלבר והוי"ה ברוף הוא מלגיו, כידוע ליודעי חן [וכו']'. ובזה תהיה קדש לה', כי אמרו ז"ל כל הזהיר בתפלין שכינה שורה עליו. **ושמת אתו על פתיל תכלת**, רמז שאחר שילבש הציצית שיש בה פתילים ותכלת ילבש אותם, וזה שאמר 'על פתיל תכלת'.

פורים

בינת יששכר

רבי יששכר בער בלאך זצ"ל

ימי הצרה בין אגרות ראשונות לאחרונות כמנינו ז"ל

וחביבים עלי דברי קדשו של אבי זצ"ל, הואיל דקומינן בענין פורים נזכיר עוד מלתא מעליהא משמיה בהאי ענינא, מה דאמרו חז"ל במגלה (ו): אמר רבא חזב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי, עד כאן. ואיתא בשלחן ערוך (אורח סי' תרצה סי"ב) כל אחד נותן טעם לשבח על האי שעורא דוקא.

אף הוא אמר, דבא רבא מרא דהאי מימרא לעורר שישתו דוקא זין ולא משקים אחרים המשכרים ומבלבלים דעת אדם, אבל זין סעיד ומשמת, וזהו שדייק 'לבסומי' כו'. ויהיה זכר גם כן להנס, דמן אגרת הראשונות שהיה ב"ג בניסן עד אגרת האחרונות שהיה בכ"ג בסיון היה מכון שבועים יום כמנין ז"ן, דמניסן נשאר ח"י יום, דניסן הוא מלא, ואיר כ"ט יום שהוא חסר, ומסיון כ"ג הוי יחד שבועים.

וזה שאמר 'עד דלא ידע בין ארור המן' הינו אגרת הראשונות שאז אמרו ארור המן, ויבין ברוך מרדכי הינו אגרת האחרונות שאז אמרו ברוך מרדכי, לא ידע כמה ימים היה בינתיים, דהיו בצרה ימים כמנין ז"ן, ושי"י.

עד דלא ידע האם להקדים תחלה מחית המן או שבחו של מרדכי

ולדידי מסתבר גם כן לתן טעם בדבר, על פי דאיתא במנהגים דיאמר תחלה 'ארור המן' ואחר כך 'ברוך מרדכי', הואיל דמחית המן הוא מצות עשה בתורה 'מחה תמחה', ושבחו דמרדכי אינו רק משום 'זכר צדיק לברכה', בכך ראוי להקדים מצוה דאורייתא, ע"כ. וקימא לן דשכור בעת שכרותו פטור מכל מצות, אם כן בדידיה לא שייך שום קדימה אלא תרווייהו שוים, וזה שאמר 'חזב איניש לבסומי עד דלא ידע בין ארור המן' כו' איזה מהם קודם במעלה. (ירד ציון)

דברי יוסף

רבי יוסף קליין זצ"ל

אכילה ושתיה לשם שמים לתקו וזון אכילת סעודת אחרות

אמר רבא חזב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך

מרדכי. (מגילה ט:) מה שאני אבין בבאורו, דהנה 'ארור המן' הינו מפלתו של המן, שעל ידי זה נצולו היהודים ממנות לחיים ובטלה גזרתו שלו, וברוך מרדכי הינו שעלה לגדלה והגיע למלכות, וכל ישראל עלו על ידו למדרגה עליונה, כי כל שרי המלוכה מנשאין את היהודים.

והנה הם חטאו שנהנו מסעודתו של אותו רשע, וכדי לתקן חטא זה היה ראוי לקבוע יום זה לתענית, לא יאכלו ולא ישתו, לענות את נפשם פחת אשר התענגו באסור, ועל ידי זה יתקן הקלוקל.

והנה אם לא היה רק 'ארור המן', דהינו שהיה לו מפלה, ומרדכי וכל ישראל עמו לא עלו לגדלה רק שהיו נצולים ממנות לחיים, ודאי היו קובעים יום זה יום צום בכל שנה, לתקן מה שקלקלו שנהנו מאסור. אבל מאחר שעלה מרדכי וישראל עמו לגדלה והיו ננס עמים, שהיה ידם תקיפה על האמות, כי נפל פחד מרדכי על כל העמים, על כן ראוי לעשות אותו יום שמחה לזכר עולם על גס זה.

ועל כן קבעו אותו יום משתה ושמחה, ובאופן שעל ידי זה יתקן גם חטא זה שנהנו מאסור ונתגאלו בפת בגם, והינו באופן שאכילה ושתיה ביום זה והשמחה שיעשו, הכל יהיה רק לשם שמים בלי שום פניה להנאת הגוף רק בלתי לה' לבדו, ועל ידי זה שישבו ויכבשו את תאוותם והנאת הגוף ויהיה בטל במציאות אצלם, יתקן גם כן מה שנהנו מאסור וסר עונם.

והנה ידוע מהחוש והשכל, שיותר נקל לאדם לסגף עצמו ולענות את נפשו לשם שמים, מלשמח לאכל ולשתות להנות הנאת הגוף רק לשם שמים ולא יתפנן להנאת הגוף כלל, כי זה מעבודות הקשות. ועל זה באו חז"ל להזהיר אותנו שיהיה כל שמחותינו ביום הזה רק לשם שמים, כשם שאם לא היה רק 'ארור המן' דהינו מפלתו, והיו קובעים חז"ל יום זה לתענית לתקן החטא, והנה הצום ודאי היה לנו רק לשם שמים, באופן זה ובאותה בחינה עצמה ממש יהיה גם כן שמחתנו, דהינו האכילה והשתיה ביום הזה הכל רק לשם שמים ולא להנאת גופו.

וזהו פונת רבא באמרו 'חזב איניש לבסומי בפוריא', רצונו בזה, שחזב אדם לזהר בנפשו שיהיה ביום זה כל שמחתו בזה האופן עד שלא ידע 'בין ארור המן

לברוך מרדכי', דהינו שלא יהיה שום הבדל אצלו בין אם היה 'ארור המן' לחוד, שאז היה צריך לענות נפשו, שזה ודאי היה עושה לשם שמים, כן היום שקבעוהו ליום משתה ושמחה משום 'ברוך מרדכי', שיהיה שמחתו גם כן באופן זה רק לשם שמים שיהיה לתקן את אשר חטאו.

חלקת השדה - דודאי השדה

רבי אליעזר חיים דייטש זצ"ל

טעם מנהג התחפשת להורות שלא חטאו ישראל בלבם

ויש לומר מה שנוהגין בפורים להתחפש בכנדים אחרים ולובשים פרצופים, וז"ל רמ"א (אורח סי' תרצו סי"ח) דלובשים בגדי נשים גם כן, נראה לי דאיתא (מגילה יב.) דתלמידים שאלו את רשב"י כיון שהגזרה היה משום שהשתחוו אלצלם וכי משוא פנים יש בדבר, כלומר למה נתבטלה הגזרה. והשיב להם 'הם לא עשו אלא לפנים', כלומר שלא עבדו עבודת אלילים בלבם.

ואם כן היו אז גם כן מתחפשים, כלומר שהראו עצמם כעובדי עבודת אלילים, ומכל מקום בלבם לא היו עובדים, על כן גם עתה מתחפשים בכנדים להראות שאז לא היו בלבם עובדי עבודת אלילים כמו שהיו נראים מבחוץ, וממילא היינו ראויים שהקב"ה יבטל הגזרה. (דברי אגדה, אות ד)

ערוגות הנפש

רבי משה גרינוולד זצ"ל

התגלות אורות הפורים אף בלא הכנה

הנה כתיב (אסתר ט ט) 'על כן היהודים הפריים הישבים בערי הפרזות עשים את יום ארבעה עשר משתה ושמחה ויום טוב וגו', וחדר כתיב (שם ט כ-כב) 'ויכתב מרדכי וגו' להיות עשים משתה ושמחה ומשלות מנות וגו', ולא כתיב 'יום טוב'.

ותמיה נשגבה, מאי טעמא לא תקנו שיהיה יום טוב כמו שקבלו עליהם מעיקרא, וברדאי היה ראוי לקבוע יום טוב על גס גדול שהציל השם יתברך כל ישראל ממנות לחיים, ומסתמא גם מלאכי השרת היו מסקימים על ידם אלו הנה גזרו כן, דהא בלאו הכי אפלו בלא יום טוב נמי אין נביא רשאי לחדש דבר, אלא משום דקמו למעלה מה שקבלו למטה, ואם כן הוא

והיגו דכתיב (אסתר ט כו-כז) 'קִיְמוּ וְקַבְּלוּ הַיְהוּדִים עֲלֵיהֶם וְעַל זֶרְעָם לֵהוֹיֹת עֲשִׂים אֶת יְמֵי הַפָּרִים הָאֵלֶּה פִּכְתְּבָם וְכֹזְמָנָם בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה, הֵינּוּ כְּכֹל אֲשֶׁר פָּתַב מְרַדְכֵי אֲלֵיהֶם לְבַלְתֵּי לִקְבְּעוּ יוֹם טוֹב, וְעַל זֶה קָאָמַר הַפְּתוּב וְהַיְמִים הָאֵלֶּה, הֵינּוּ 'הָאֵלֶּה' דִּיקָא, כְּפִי מַה שֶּׁקָּבְלוּ עֲלֵיהֶם לְבַלְתֵּי עֲשׂוֹתָן יוֹם טוֹב, 'נִזְכָּרִים וְנִעְשִׂים בְּכָל דּוֹר וָדוֹר' אֶפְלוּ אִם יִגִּיעַ דּוֹר אַחֲרוֹן הַנְּמוּכִים מְאֹד, מִכָּל מְקוֹם יִרְגִישׁוּ הָאֲרֶה שֶׁל יְמֵי הַפּוֹרִים.

וכמו כן 'משפחה ומשפחה מדינה ומדינה ועיר ועיר', דהיגו אפלו אם הוא במשפחה נמוכה ובמדינה רחוקה, ואפלו בעיר מלאה גיסות, מכל מקום ירגיש הארת ימי הפורים להיותם 'נזכרים ונעשים'.

והיגו דכתיב 'ימי הפורים האלה לא יעברו מתוך היהודים', 'ימי הפורים האלה' דיקא, כפי מה שתקנו מרדכי ואסתר שיהיה רק כחל דלא צריך הכנה, ועל ידי כן 'לא יעברו מתוך היהודים', היא 'מתוך' הוא מלשון 'מתוך' ומחמס 'גאל נפשם' (תהלים עב יד), דהיגו אפלו אם היהודים לא יהיו מזככים כראוי, מכל מקום לא יעברו על ידי זה ימי הפורים, יזכרם לא יסוף מזרעם'. (פר' משפטים)

סעודת חל אין צריך הכנה. **ובזה** ניקח בס"ד, דהנה בפורים מדי שנה בשנה, השי"ת הופיע אור גדול מעין הנס שהיה בימי מר ויהדס, והיהודים אשר באותו דור קבלו עליהם לעשות את ימי הפורים האלה מדי שנה בשנה, והבינו שצריך הכנה רבה כדי להרגיש קדשה זו ולהנות מהדר זיוו, ולכן קבלו עליהם יום טוב להיות הרגשת קדשה העליונה הנ"ל, כמו יום טוב דצריך הכנה. **אבל** מרדכי ואסתר המה ראו עד אחרית הימים, והבינו שגאלה הנ"ל אינה גאלה שלמה, אלא הכנה כדי שיהיו ישראל ראויין אחר כך להשלים הגלות בין האמות בארבע פנפות הארץ, ולזה היו צריכין הכנה כל ימי בית שני, הסתכלו מרדכי ואסתר וחכמי הדור שיגיעו ימים שאין בהם חפץ לישראל, ויהיו טרודים על המחנה ועל הכלכלה, ומקפין בדאגות בהקפות כל הראש, אם כן לא יהיה באפשרותן לעשות הכנה על הרגשת האור הגדול שהשי"ת מאיר ביום הפורים, ואיחא בתקונים שהוא כיום הפורים, על כן השפילו לבלתי לקבעו יום טוב, אלא יום חל שמתר בעשית מלאכה, וקמא לן סעודת חל לא בעי הכנה, וממילא ירגיש כל אחד ואחד מישראל הארה זו אף בלתי הכנה.

הדין נמי אלו היו מתקנים להיות עושין יום טוב כדמיעקרא נמי הנה ראוי שישפיעו על ידם. **אבל** נראה בס"ד, הנה מבאר בספרים הקדושים על מה שאנו מברכין 'שעשה נסים לאבותינו בימים ההם בזמן הזה', והוא כפל לשון, אלא ההארה שהשי"ת הבהיק בשעה שעשה נס, כמו כן מאיר בכל שנה ושנה כשמגיע תקופות הימים ההם, והיגו לשון כפול 'שעשה נסים לאבותינו בימים ההם' כמו כן 'בזמן הזה'. אלא שכל אחד ואחד משיג מהאור ומרגיש כפום מדרגתו, וכפום מה שהכין עצמו לכך, משל היושב בבית אפל ועיניו סגורות ומביאין אור להאיר, אי אפשר לו להנות ממנו עד שיפתח עיניו. **והנה** כתיב (שמות טו ה) 'והכינו את אשר יביאו, ודרשו רז"ל (ביצה ב:) דסעודת שבת צריך הכנה, וכמו כן סעודת יום טוב מרבינן מקרא כמבאר בתוספות ריש מסכת ביצה. ואין הכנה על הסעודה גרידא, אלא להורות בא, דמי שרוצה להרגיש אור התענוג מקדשת שבת שהשי"ת מאיר לעבדיו, וכמו כן מאור השמחה של יו"ט שהקב"ה מאיר כל אחד ואחד בזמנו ובמועדו, צריך להכין עצמו לכך, ובלתי הכנה אי אפשר להרגיש, מה שאין כן

מעשי צדיקים

בין שני קבלנים שסללו כבישים עבור ממשלת רוסיה במדינת פולין, מצד אחד עמד ר' לייבוש דוידזאהן שלקח כבורר מטעמו את **רבי חיים סאלאווייץ'ק רב ואב"ד בריסק** זצ"ל, והצד השני בחר כבורר מטעמו את **רבי יהונתן אייבשיץ רב ואב"ד לאנשיץ** זצ"ל.

הדין היה ארוך ומסבך, וכל אחד מהצדדים החזיק עורף דין לסדור המשא ומתן והחשבונות, יום אחד בעת סדור טענותיהם, טען הצד של הרב מבריסק כלפי רבי יהונתן שהוא שואל במיחד את הצד שלו בצורה מסימת, למען יבין מה עליו לטען בטענותיו בהמשך.

רבי יהונתן הקפיד על דבריו וגער בו שהוא מחפף בדבריו, ואז הכריז הרב מבריסק על הפסקה, ולהניח את כל הטענות עד מחר, כשהלכו הצדדים ועורכי הדין עם פנקסיהם לדרכם, אמר הרב מבריסק לרבי יהונתן, אספר לכם מעשה איך צריכים להיות סבלן אצל בני ישראל הקדושים.

ושתק מעט, "פעם שניה", ושוב המתין והכריז, "פעם שלישית", איש לא הבין את פונתו.

רק ביום טוב ראשון של סכות, אחר שהסתלק רבי מרדכי בפתאומיות למרות שהיה בבריאיות איתנה, הבינו כלם שהוא לקח על עצמו לשמש כפרה עבור כלל ישראל. הוא הלך בדרכי משה רבנו שהעדיף אפלו שימחה שמו מהתורה, כדי לשמש כפרה עבור כלל ישראל. (מאמר מרדכי)

ואתה תצנה את בני ישראל ויקחו אליך שמן זית זה תתית למאור להעלות נר תמיד (כו ב)

ספר אב"ד בני ברק **רבי אריה מרדכי רבינוביץ** זצ"ל, בעת שהתקבלתי לרב ואב"ד בעיר קוסוב, נסעתי מספר פעמים בשבוע לווארשא כדי להיות נוכח במשרד הרבנות בעת סדור גטיו, למען יהיה לי שמוש הוראה בענין חמור זה. **באותו** הזמן היה דין תורה וסכסוך גדול

ואתה תצנה את בני ישראל (כו ב)

בבעל הטורים (על פי הזוהר ח"ג רמז), לא הזכר משה בזה הסדר, מה שאין כן בכל החמש שמשעה שנולד משה אין סדר שלא הזכר בו. והטעם משום שאמר (להלן לב לב) 'מחני נא מספרך אשר כתבת', וקללת חכם אפלו על תנאי באה (מכות יא), ונתקיים בזה.

ביום הכפורים האחרון בחייו עמד הרה"ק **רבי מרדכי מנדבורנה** זיע"א והכריז בפני קהל עם ועדה, כי בשעה זו קיים קטרוג וגזרה קשה על כלל ישראל, האם יש כן אחד שמוכן לקחת את זה על עצמו ולהיות כפרה עבור כלל ישראל.

הנוכחים נבהלו, הדבור נעתק מפייהם, וארכבותיהם דא לדא נקשו, משלא קבל תשובה חזר הרבי על דבריו בשנית, אחר כך אמר "נו", וחזר בשלישית על שאלתו, אך איש מהצבור הרב לא הגיב.

אחר הכריז רבי מרדכי, "פעם ראשונה",

קם מהשליחן כאחד האדם, וברגע אחד הפך לאיש אחר, הלך למקוה וינד וטבל.

לבור הטבילה היו צריכים לרדת כעשרים מדרגות, הקדשת יום טוב ירד לבדו מבלי משמש, ועבד את עבודת השבת קדש כהרגלו, כאלו לא היה דבר, הכל ראו אז בחוש כי הוא פושט צורה ולובש צורה מרגע לרגע.

וכידוע בראשית נוסריקון "ירא שבת" כמו שכתוב בתקוני זהר, ויין קשה פחד מפיו, מאימת קדשת שבת, פג יינו מעליו. (מושיען טל ישראל)

מרדכי מן התורה מנין

ספר רבי יעקב מרדכי גרינוולד, היום ידוע ומפורסם ענין צפונות התורה, אני זכיתי לשמש את **רבי מיכאל דוד וייסמנדל** זצ"ל שהיה אבי הקודים, לא היה לו מחשב והכל היה במחו, מח של עלוי גדול.

הייתי אצלו סמוך לפורים והוא שאל אותי האם כבר ספרתי כמה אותיות יש במגלה, כשאמרתי שאינני יודע הוא אמר לי כי יש שתיים עשרה אלף ומאה תשעים ויש אותיות, שאלתי, מה אפשר לעשות עם המספר הזה והוא הורה לי להביא לו חמש.

כשהבאתי אמר, תמנה מהאות א' הראשונה בתורה כמנין האותיות שבמגלה, תגיע לאות ס', מאות זו תמנה שוב כמנין אותיות המגלה, תגיע לאות ת', משם תמנה כמנין אותיות המגלה, ותגיע לאות ר' שזהו השם 'אסתר'.

אמרתי בבת צחוק, ומה יעשה מרדכי, הרי תהיה לו עגמת נפש, השיב הרב אינני יודע אבל תבוא בשנה הבאה, שנה לאחר מכן חזרתי ושאלתי, ומה עם מרדכי, אמר מצאתי רמז גם למרדכי.

הרי אמרו חז"ל במסכת חלין (מ"ט): 'מרדכי מן התורה מנין דכתיב (שמות ל כג) 'ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור' וגו' ומתרגמינן מירא דכיא, זה המקום בו מרמז מרדכי בתורה, תמנה מהאות מ' של מר דרור כמנין אותיות המגלה, תגיע לאות ר', תמנה שוב תגיע לאות ד', תמנה שוב תגיע לאות כ', תמנה שוב ותגיע לאות י' שזהו השם מרדכי, פלאי פלאים.

לפני שנים רבות התארכה בביתנו אשה חכמה ומכבדת, היא שהתה בסמינר בו מבארים את עקרי היהדות והיא התוכחה

ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אתם במים (כ"ד)

ספר הרה"ק **השפע חיים** זיע"א, בעת שהיה זקני הרה"ק **הדברי חיים מצאנז** זיע"א הולך לטבל במקוה, הוא היה עושה זאת במהירות נפלאה שאף אחד לא היה יכול לעשות כן.

כן גם ראיתי אצל **אב"ד נאסויד** זצ"ל כשהלכתי אתו פעם לבית הטבילה, שתוף רגעים אחדים כבר היה בחוץ לבוש במלבושיו, וכן ראיתי אצל דודי זקנו הרה"ק **רבי יצחק ישעיה מטשחיב** זיע"א הי"ד, שעשה הכל בזריזות נפלא כהרף עין, והגם שהיה בגיל זקנה, הלך בזריזות כעלם בן עשר. (שיעור חורש"י מקץ תשכ"ז)

פורים

פורים בערב שבת

בסעודת משתה היין ביום הפורים שערך הרה"ק **הדברי יואל מטשמאר** זיע"א בימי כהנתו כאב"ד סאטמאר, פתח וספר, "בצעירותי הייתי שותה הרבה מאד בימי הפורים כיון שכוף כתב הרמ"א ז"ל בסימן תרצ"ה שצריך לשתות יותר מלמודו.

בדרך צחות אפשר לפרש הפונה שישתה יותר מהשעור שרגיל ללמד תורה בכל יום, ובמימים ההם למדתי בהתמדה רבה, על כן הייתי מוכרח לשתות כל כך הרבה עד שיהיה יותר מלמודי, אבל כעת, התאונן הדברי יואל, "איני צריך לשתות כל כך כדי שיעלה על המודי.

אכן הדברי יואל היה שותה יין בפורים עד כדי מסירות נפש, ובאחת השנים העיד על עצמו כי כשהיה צעיר לימים, היה שותה הרבה בפורים עד שהיה מרגיש זאת בגופו זמן רב.

ספר הדברי יואל כי בפורים שחל להיות בערב שבת, שתה אביו הרה"ק **הקדשת יום טוב** זיע"א יין לבסומי עד דלא ידע, והיה יושב על כסאו ומראהו נורא, עד כדי שהחסידים העומדים סביב שלחנו התיראו לנפשו, כי זמן כניסת השבת התקרב ובא.

הקדשת יום טוב יושב ודמם כמעט מבלי הכרה, אך סמוך לכניסת השבת הכה באצבע צרדה על שלחנו והכריז "שבת",

כי לפני מספר שבועות הגיע אליו דין תורה בין סוחר מביאלא לסוחר מברייסק, ובתחלה שלח את הדין תורה לדון ר' שמחה, אבל הסוחר מביאלא בקש מהרב מברייסק שגם הוא ישב בבית הדין והוא מלא את רצונו.

אחר שהציעו את טענותיהם מספר ימים הוא הוציא את פסק דינו, ולאחר מכן הגיע הסוחר מביאלא ושאל, "הרב מברייסק, כמה כסף לקחתם עבור העסק הזה", לא צעקתי עליו, רק אמרתי לו "חלילה וחס כי לא נהניתי מזה, וגם מעודי אינני מקבל כסף מדין תורה", אז בקש סליחה, ומחלתי לו מיד.

וכן יש ללמד מדברי המדרש המביא שבני ישראל אמרו על משה רבנו ע"ה דברים שלא כהגון, ולכאורה תמוה מדוע הביא המדרש זאת והשאיר מזכרת מדבריהם, אלא נראה שזה כדי שיהיה למוד לעולם עד כמה היה משה רבנו סבלן גדול, וכך צריך כל רב ודין בישראל להיות סבלן.

כספים הרב מברייסק את דבריו, נכנס שמשו של הרה"ק **האמרי אמת** זיע"א והודיע שהרבי מגיע עוד זמן מה לבקר את הרב מברייסק, כחלוף דקות ספורות האמרי אמת נכנס, ושוחח עם הרב מברייסק באריכות בחדר מיוחד.

ביציאת הרבי, בעת שלוהו הרב מברייסק, הוא אמר לאמרי אמת שקשה לו להבין את דברי המדרש תנחומא בפרשה ג' בשבוע זה, פרשה תצוה, אמר רבי חנינא סגן הכהנים כשהייתי משמש בבית המקדש הייתי מדליק את המנורה בראש השנה, נעשה בו נס והיה דולק עד ראש השנה אחר.

הלא מצוה להדליק את המנורה מעת לעת בכל יום, וכיצד יתכן שבטלו כל השנה את מצות הדלקת המנורה, וזה לא מכבד ראיתי באמרי ישר (ח"ב סי' קצ"ה) מרבי מאיר אריק שהקשה כן, ונשאר בצריף עיון.

השיב האמרי אמת על אתר, הלא קימא לן (ביצה נב) במוסיף שמן בנר בשבת, שחייב משום מבעיר אפלו על טפה אחת, אם כך יכול הכהן להוסיף טפה אחת שמן בכל יום, ובכך לקיים מצות הדלקת המנורה, וגם נעשה נס שהאיר כל היום מטפה אחת, ונתנית השעור במנורה אינו מעכב בדיעבד. אחר שיצא האמרי אמת, הפליא הרב מברייסק את דבריו המחכמים. (חני רמ"א)

(תולדות הישמח ישראל ח"ב)

הבעל שמחה של פורים

מדרי שנה ביום הפורים, נוהג היה הרה"ק **רבי שמואל מסלונים** זיע"א בעל **דברי שמואל** לספר בשלחן הפורים. בעיר אוסטראה שמש כמגיד מישרים, הרה"ק **רבי יעקב יוסף מאוסטראה** זיע"א המכנה **רב ייבי**, ובקרבת מקום היה ביתו של הרה"ק **רבי פנחס מקוריץ** זיע"א.

כשיהיו בני העיר הולכים לבית רבי פנחס, היו עוברים דרך ביתו של רב ייבי אך לא היו נכנסים אליו, כי הוא היה שרוי תמיד בדבקות והם לא מצאו את מקומם אצלו, ואלו בבית רבי פנחס היו מתקבלים בכבוד.

ביום הפורים הלכו כל הקהל עם משלוחי מנות לבית רבי פנחס, ואלו לרבי ייבי לא נכנסו, עד כדי שמרוב עניות לא היה בביתו במה לקים את מצות היום זולת לחם יבש.

לפליאת אנשי אוסטראה, שמעו הכל בשוכם מבית רבי פנחס קול שמחה עצומה מחלונו של רבי ייבי, נכנסו לביתו, והתברר להם שהגיע אורח ושאל אם יוכל להיות אצלו בסעודת פורים, כשהראה לו רב ייבי את סעודתו הדלה שאינה מספקת אפילו לבעליה, אמר האורח שאינו זקוק למאכליו, כי הביא משלו די והותר, ויכול להעניק לו כפי צרכו.

האורח הוציא מצקלונו סעודה נכבדת, אכלו ושתו יחד לרוייה כמצות היום, אחר שאלו רבי ייבי אם הוא יודע לנגן ובקשו לשיר 'שושנת יעקב', כשהחל האורח לשיר, נשמע קול נעים ומתוק כטעם גן עדן, וכל מי שעבר ליד הבית, נכנס לשמע את שירתו.

כשישמע רבי פנחס אודות האורח המיוחד, הלך לראותו והצטרף עמו בשמחתם, והשמחה הייתה עד לב שמים, לאחר שחזרו לביתם, אמר רבי פנחס למלוויו, הידעתם מי היה האורח, היה זה מרדכי הצדיק.

מסים היה הרה"ק **הבית אברהם מסלונים** זיע"א בשם אביו הדברי שמואל, כי מרדכי הוא בחינת הבעל שמחה של פורים, והוא בכבודו ובעצמו מגיע לשמח כל יהודי שרק רוצה להיות שמח ביום זה. (מזקנים אתבונן, דברי שמואל)

של המן היתה לאו דוקא על יהודים יראי אלקים המתנהגים על פי עצת היצר טוב, כי אם על כל היהודים.

המשיך אותו אפיקורס ושאל, אם כך מדוע בפסוקים שלאחר מכן (טו-יח) שוב נכתב 'ויקהלו היהודיים אשר בשושן בשני יודיו', ענה לו הצמח צדק, בשושן ראו היהודים והרגישו בפעל ממש את הנס, וזה פעל גם על אותם היהודים החלשים, שיהפכו לטוב.

הצמח צדק סיים ואמר, 'וגם אתה, כשיהיה לך קדחת, תשתנה הרבה', הוא כבד אותו במחלת הקדחת למשך שלושה חודשים, אחר כך נהפך המשכיל לאיש ירא שמים, לאחר שהרבי סיים לספר לחוקרים את המעשה הוא הוסיף 'גם אתם, כשיהיו לכם יסורים תשתגו'. (ספר השיחות הת"א)

נוצה מתבת נח

בכל שנה היה החסיד ר' ירחמיאל קינובער מגיע בפורים לאלכסנדר, קול גבוה וצלול היה לו, והוא התכבד בקריאת המגלה בבית מדרשו של הרה"ק **הישמח ישראל מאלכסנדר** זיע"א.

במשך כל יום הפורים לא נח אף לרגע וכל כלו היה נתון בעבודת הקדש של שמחת הפורים, כשהוא מתחפש בתחפושות שונות ומשנות, משנה את טעמו ומשמח את הקהל באמרותיו ובפתגמיו.

בעת עריכת השלחן היה מגיע ר' ירחמיאל לשיאו, כאשר היה שר את הזמר 'שושנת יעקב' בשש שפות, תוך שהוא מתרגם וחורז חרוזים מלאי תכן ושמחה לשמחת הרבי ולהנאת כל הקהל.

פעם נכנס אל השלחן כשהוא מחפש ליהודי מאשכנז לבוש חליפה קצרה ומכנסים מגהצים, לראשו כובע מחדד ונוצה צבעונית תחובה בו, כך נגש אל הישמח ישראל ושאל בגרמנית רהוטה, 'הער ראבינער, כבוד הרבי, כיצד אני מוצא חן בעיניו'.

אחר הוסיף ואמר, 'התדעו מי אני, אמנם נראה אני כאשכנזי, אך בגלגולי הראשון הייתי ארפכשד בנו של שם, ומהיכן יש לי נוצה מפארת כל כך, כי בהיותי בתבת נח מרטתי נוצה זו מאחד הטוסים שהיו בתבה ושמתי אותה למשמרת בכובעי. הישמח ישראל העלה חיוור על שפתיו, כי בתורה כתוב על ארפכשד שנולד שנתים אחר המבול.

עם כל הרבנים, והיה קשה אתה, כשהגיע שבת לא היה לה מקום לאכל והזמינו אותה אלי.

אחר הסעודה בקשה קצת לדבר, שאלה את כל השאלות שהיו לה, ואמרה שאינה מאמינה בתורה מן השמים שזהו משג שאי אפשר להשיג, וספרתי לה את ענין הפורים ואת רמז מרדכי ואסתר.

היא הקשיבה לדברים ואחר כך קמה מהשלחן והלכה לחדרה, שם ישבה על המחשב שעה אחר שעה, בבקר היא יצאה מהחדר וספרה שהיא עבדה על העגון כל הלילה, זה היה תחום העבודה שלה, ולקח לה כמה שעות עד שעלה בגדה לברר כמה אחוזי סכוי יש לדבר כזה במקרה ואמרה שזה בלתי אפשרי.

שנים רבות אחרי כן כשהגעתי לארץ ישראל, היא הגיעה אלי ואמרה, 'אני מרדכי ואסתר, ברוך ה' אני הולכת בכסוי ראש, יש לי בעל שלומד בפולל, ויש לנו ילדים שהולכים לישיבה שגם אתה תהיה מרצה ממנה'. (בינת המידות)

הנס פעל שכלם יתקרבו לטוב

בעת המאסר הנורא בשנת תרפ"ז, כאשר קראו את הרה"ק **רבי יוסף יצחק מליובאוויטש** זיע"א לחקירה, הוא הודיע לחוקריו שברצונו לספר להם ספור, הם הביטו עליו כבמדקרות חרב, ובאחזם באקדח התרו בו ואמרו, 'ענה על מה ששואלים אותך, ואל תנסה לערוב כאן ענינים אחרים'.

אך הרבי ענה בשלות נפש, 'אפלו כשאני מספר ספור בפני מתנגדים הם שומעים לי', והתחיל מיד לספר, לפני הרה"ק **הצמח צדק** זיע"א הגיע משכיל אפיקורס, כאן התפרץ אחד החוקרים בשם נחמנסון ואמר, 'בדאי אפיקורס כמוני', והרבי ענה בשלוה, 'לא, הוא היה אפיקורס יודע ספר, אתה סתם גוי מגושם'.

האפיקורס שאל את הצמח צדק, מדוע בעת שמספר במגלת אסתר שמרדכי שלח למסר את הגזרה לאסתר על ידי התו, נכתב (אסתר ד ז) 'ביהודיים בשני יודיו', ואחר כך (טו) בפסוק 'ליהודים היתה אורה', נכתב 'ליהודים' ביו"ד אחד. **ענה** לו הצמח צדק, שני היודיו"ן הם כנגד יצר טוב ויצר הרע, כי בשניהם ישנם עשר כחות הנפש, ישנם שני מיני יהודים, יהודי של יצר טוב וכו', גזרתו

פרשת תצוה

הצדיק בתוך הבוץ

את הסיפור הבא היה הרה"ק רבי חיים, רבה של טשרנוביץ, בעל 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת', מספר שוב ושוב כפי שהתרחש עמו - 'בדידיה הוה עובדא' - בעיניו ראה ובאוזניו שמע. הוא סיפר זאת כדי להמחיש את גודל מעלת הענווה והשפלות של צדיקי אמת, ובכל פעם שסיפר את הסיפור היה כל גופו רועד באש חרדת קודש.

היה זה כאשר הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ הגיע להסתופף בצל קודשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק, בעל 'נועם אלימלך'. אמנם תלמיד מובהק היה רבי חיים לרבו הגדול המגיד הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, אך מפעם לפעם היה רבי חיים מגיע גם לחצר הקודש בליז'ענסק ונהנה מאורו הגדול.

באותה עת שהגיע רבי חיים לליז'ענסק, כמו בפעמים רבות אחרות, שהה שם גם הרה"ק רבי משולם זושא מאניפולי, אחיו של הרבי רבי אלימלך, שכן כך הייתה דרכו בקודש של רבי זושא לבוא ולהסתופף מעת לעת בצל אחיו הגדול והקדוש.

היה זה באחת הפעמים כשהגיע רבי חיים להסתופף בצל קודשו של הרה"ק הרבי רבי אלימלך מליז'ענסק, בעל 'נועם אלימלך'. אף שהיה רבי חיים תלמידו המובהק של המגיד הקדוש רבי יחיאל מיכל מזלאטשוב, היה מגיע מעת לעת לחצר הקודש בליז'ענסק להתחמם לאורו הגדול של הרבי רבי אלימלך.

באותה עת שהה בליז'ענסק גם הרה"ק רבי משולם זושא מאניפולי, אחיו של הרבי רבי אלימלך, כמנהגו לבוא ולהסתופף בצל אחיו הגדול והקדוש. שני הצדיקים, רבי חיים ורבי זושא, ישבו יחדיו בחצר הקודש ושתו בצמא את דברי התורה ממעיניו הטהור של הרבי רבי אלימלך. עם הזמן נרקמה ביניהם ידידות עמוקה ומיוחדת. שעות ארוכות היו לומדים יחד ומתעלים בתורה ובחסידות, והיה זה מחזה מרומם לראותם מהלכים יחד במעלות הקדושה והטהרה, אפופים בשרעפי קודש ולוהטים בשלהבת

של יראת שמים, דנים בסוגיות העומדות ברומו של עולם.

ביום חמישי, בעוד רבי חיים עוסק בהכנות לקראת שבת המלכה, עלה בדעתו רעיון. אמנם התאכסנו הוא ורבי זושא במקומות שונים, שם קיבלו את מזונם ומנוחתם, אך מה אם יסעדו את סעודות השבת יחדיו? ודאי, הרהר רבי חיים, הסעודות במחיצתו של רבי זושא מרוממות הן במיוחד, והלוואי שאזכה להיות שם.

ניגש אפוא רבי חיים אל רבי זושא והציע לו בחרדת קודש: 'ערב נא לכבודו לסעוד עמי את סעודת השבת. כבר הכנתי הכל על הצד הטוב ביותר - בשר ודגים ומטעמים לכבוד שבת קודש, ואין חסר לי אלא אורח מכובד שיפאר את שולחני, לעטר פתורא ברזא יקירא מתיקא כדובשא.

שקע רבי זושא במחשבות למשמע ההזמנה, ולאחר שתיקה ממושכת השיב: מסכים אני לבקשתכם, אך בתנאי אחד - שתבטיחו למלא גם את בקשתי. בטרם השלים רבי חיים את הנהון הסכמתו, הוסיף רבי זושא: אבקש ממעלתכם תקיעת כף, כהבטחה גמורה, שבתמורה להסכמתי, תמלאו בשלמות כל אשר אבקש מכם.

נבהל רבי חיים מהדרישה הנחרצת. וכי אינני נאמן בעיניכם על דברתי, עד שהנכם דורשים תקיעת כף כשבועה? הנה מילתי נתונה לכם כי בעז"ה אעשה ככל שתאמרו לי ולא אפיל מדברכם מאומה. ותדעו לכם, הטעים רבי חיים, כי הייתי מסכים לעשות ככל שתבקשו ממני גם אילו לא הייתם נענים לבקשתי זו על סעודות השבת. עתה שאתם מסכימים לכך וזהו התנאי לדבר, על אחת כמה וכמה.

הן מבטיחים אנו לעשות ככל שתבקשו, ולא נפיל מדבריכם דבר. ואדרבה, הוסיף, היינו עושים בקשתכם גם בלי שתסכימו לסעוד עמנו, קל וחומר עתה שזהו תנאי להסכמתכם.

הסביר רבי זושא שרצונו בהבטחה מוחלטת וסופית, כזו שלא יוכל רבי חיים להשתמט ממנה גם אם יוותר על בואו

לסעודה. עצם הסכמתי לבוא, מחייבת אתכם בהבטחה מוחלטת, בלי תירוצים ואמתלאות.

לאחר שרבי חיים שכנע את רבי זושא שאין צורך בתקיעת כף ממש, שכן מילה אחת מפיו לא תשוב ריקם, ביקש רבי חיים לדעת מה היא אותה בקשה מיוחדת שבעבורה הרעיש רבי זושא עולמות, אך רבי זושא חיך ואמר: אין זו בקשה שאפשר למלאה עכשיו. כשיגיע זמנה, אומר לכם בשפה ברורה. אל דאגה, זה יהיה בקרוב.

ידועים היו דבריו המאירים של רבי זושא על הפיוט 'כל מקדש': 'יום קדוש הוא מבואו ועד צאתו, כל זרע יעקב יכבדוהו כדבר המלך ודתו'. היה הוא זיע"א מבאר שיש שתי דרגות בכבוד השבת: 'זרע יעקב' מכבדים את השבת על פי דין תורה, אך מכוונים גם להנאת עצמם - למנוחה ולעונג באכילה ושתייה. לעומתם, 'עדת ישראל', שהיא מדרגה גבוהה יותר, 'יעשו אותו' - לשם שמים בלבד.

ידע רבי חיים שרבי זושא מקיים בעצמו את דרגת 'עדת ישראל'. כמעט שאינו אוכל, טועם מעט מזעיר, וכל דעתו נתונה לעבודת ה'. אף על פי כן הכין רבי חיים את הכל בהרחבה ובהידור: יין אדום וי"ב חלות, דגים גדולים ובשר משובח, פשטידות נאות ופירות מתוקים, כיד ה' הטובה עליו.

כל אותה עת היה רבי חיים טרוד במחשבותיו, מבקש לדעת מה עשויה להיות בקשתו של רבי זושא. יותר מכך, התפלא מדוע חשש רבי זושא שיסרב לבקשתו עד כדי כך שנזקק להבטחות כה נחרצות. אך ככל שהפך בדבר, לא עלה בדעתו פתרון.

הבין רבי חיים שעליו להתאזר בסבלנות עד שיואיל רבי זושא לגלות את בקשתו המסתורית. עם זאת, היה בטוח בליבו שימלא את הבקשה מיד כשיתבקש.

לאחר התפילה המרוממת בצילו של הרה"ק מליז'ענסק, פנה רבי חיים אל רבי זושא והזמינו ללכת עמו אל האכסניה לסעודת השבת. פניהם מאירות מזוי השבת,

של רבי זושא, ולמרות שהוא ידע היטב כי הוא הבטיח לרבי זושא שיקיים את בקשתו, הוא לא היה מסוגל לעשות זאת. על דעת כך, לא הבטחתי, ידע רבי חיים היטב, גם כשהבין שבכך הוא מוותר על הזכות הנפלאה לסעוד את סעודת השבת יחד עם רבי זושא.

במשך שעה ארוכה המתין רבי חיים בפנינת הרחוב, בשקט ובחשאי, עד שהוא ראה את רבי זושא עוזב את המקום ומוותר על מבוקשו להשתרע מלוא קומתו בתוך הבוץ כדי לשמש תלמיד חכם בגופו.

היה הרה"ק הרבי רבי זושא מאניפולי זיע"א חוזר שוב ושוב ורואה במידת הענווה יסוד איתן לעבודת השי"ת. על פי דבריו אלו, פירש הרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א, בספרו 'אור לשמים' את האמור בפרשת השבוע (שמות כח טז): **'רְבוּעַ יְהִי כְּפֹל זֶרֶת אֲרֹכּוּ וְזֶרֶת רַחְבּוֹ'**, כרמז על עניין הענווה:

עוד נראה לפרש 'רבווע יהיה כפול' על פי מה ששמעתי מכבוד אדמו"ר מוהרי"י זצלה"ה [הרה"ק החוזה מלובלין] שאמר משם הרב הגדול מוריניו זושא זצלה"ה, שעיקר להיות שפל בעיניו. ובאם שתחזיק עצמך עוד יותר ויותר במדת קטנות, אני ערב לו שלא יטעה ח"ו את עצמו. ובוודאי זה דרך אמת ונכון לעבודת השי"ת.

וזה פירוש 'רבווע' רומז שתהיו במדת קטנות, ו'רבווע' לשון ריבוץ (ת"א שמות כג ה) 'יהיה כפול', הגם שיהיה כפול ומכופל המדת קטנות אצלך, הוי יודע שלא תטעה עצמך כלל. זרת ארכו וזרת רחבו כמו שפירשנו לעיל, דהנה פירוש הפסוק (ישעיה מ יב) 'ושמים בזרת תכון', פירוש, שבחינת 'שמה' לא יתוקן כי אם על ידי בחינת קטנות, מחמת מיעוט הירח עיקר התיקון לנשמות ישראל בבחינת קטנות, וזרת הוא הקטן שבאצבעות. וזה 'שמים' רומז לנשמה שנלקחה מגבהי מרומים, 'בזרת' על ידי מדות קטנות תכון. וזה פירוש 'זרת ארכו', על ידי שתהיה בבחינת קטנות, רומז ל'זרת ארכו' תזכה להמשיך הארה מבחינת א"א. וזה 'זרת ארכו וזרת רחבו', פירוש, להמשיך גם כן הארה ושפע מבחינת 'בינה' שנקראת 'רחובות הנהר' (זוהר ח"ג קמב), שיתרחב הגבול לבני ישראל.

ובשם"ה גידי. במצווה גדולה זו אוכל לבוא לידי תשובה שלמה.

עוד רבי חיים מקשיב בפליאה, פנה אליו רבי זושא ואמר: זו היא בקשתי אליכם, הבקשה עליה הבטחתם לי שתקיימוה. מבקש אני מכם שתתנו לי רשות לשמש אתכם, שימוש תלמיד חכם, ולשרתכם בדבר הנדרש לכם, ובכך אזכה להציל את נשמתי מרדת שחת.

רבי חיים לא ידע את נפשו, עד שכמעט והתחרט על כל הבקשה שביקש מרבי זושא לסעוד יחד עימו. מי יודע, חשב לעצמו, איזה שימוש יחפוץ רבי זושא לשרת אותי בשעת הסעודה?! לרגע נחה דעתו מעט, שהרי כל הסעודה מוכנה ומתוקנת כראוי, ואפילו אם יחפוץ רבי זושא לשרתו, עדיין זה דבר הגיוני בהחלט.

שני הצדיקים המשיכו ללכת בדרכם כשהם שותקים ולא אומרים כלום זה לזה. לאחר כברת דרך קצרה הגיעו השניים לרחוב צדדי אותו היה עליהם לחצות בדרכם לאכסנייה. הכביש היה בוצי ביותר, ומשום מה איש לא טרח להציב שם אבנים וקרשים כדי להקל על המעבר מבלי לשקוע ברפש. כמוכן, שבילית ברירה, היה עליהם לבוסס את רגליהם בתוך הבוץ הקר והטובעני.

לפתע פתאום ראה רבי חיים את רבי זושא מטה את עצמו קדימה וכמעט שהוא נשכב בכל גופו בתוך הבוץ, כשהוא מכריז ואומר: רבי חיים, הרי אני מניח את עצמי כאן בתור קורה, ואתם תחצו את הכביש כשאתם מהלכים על גופי. כך יעלה בידי לשמש תלמיד חכם מובהק בכל גופי ממש. אם תפסעו עלי, הרי שלא תתלכלכו מהבוץ שברחוב, ואני אנקה את נשמתו מהבוץ שדבק בה.

בטרם הספיק רבי זושא לעשות את אשר חשב לעשות, ורבי חיים הרים את רגליו ונמלט מהר מהמקום. עודו בורח על נפשו והוא שומע את רבי זושא קורא לו בקול גדול: רבי חיים, רבי חיים, להיכן אתם בורחים?! הלוא הבטחתם לי שוב ושוב לקיים את כל אשר אבקש. חוסה נא על נשמתו לעשות את בקשתי זו כי רק כך אזכה לקיים את מצות שימוש תלמידי חכמים.

רבי חיים לא ענה ולא כלום. למרות שהוא שמע את זעקותיו החוזרות ונשנות

צעדו שני הצדיקים יחדיו, כשרבי חיים שמח בליבו על שרבי זושא נאותו לבוא.

היה זה בעיצומם של חודשי החורף הקרים. אמנם באותה שעה לא ירדו גשמים, אך בימים האחרונים ירדו גשמים רבים ורחובות ליז'ענסק היו בוציים מאוד. הדרכים היו מלאות טיט ורפש, והיה קשה להלך בהן. במקומות רבים הונחו אבנים וקרשים בתוך הבוץ כדי לאפשר מעבר מבלי לשקוע ברפש ולטנף את הבגדים. עוברי האורח צעדו בזהירות רבה, במיוחד אלה שלבשו בגדי שבת.

בעודם מדלגים על האבנים ומקפצים על הקרשים, פנה רבי זושא אל רבי חיים ושאלם: האם זוכרים אתם את הבטחתכם למלא את בקשתנו? השיב רבי חיים: בוודאי. אין אני חוזר ב'י. מוכן ומזומן אני לעשות ככל שתבקשו. אדרבה ואדרבה, אמרו נא לי את בקשתכם.

נאנח רבי זושא ואמר בקול בוכים: דאגה בלב איש ישיחנה. אבקש לשתף אתכם בלבטים הקשים הפוקדים אותי בתקופה האחרונה. ערכתי חשבון נפש מעמיק על כל מעשיי מאז ומעולם, והתוצאה העצובה היא שרע ומר חלקי וגורלי, עד שדומה עליי שאבוד אני משני העולמות. פשפשתי במעשיי וראיתי כי רובם ככולם חטאים עוונות ופשעים, מעשים רעים אשר המריתי בהם את פי בוראי.

כמבקש להמחיש את דבריו, החל רבי זושא לפרט את כל העבירות שעשה לכאורה בתקופה האחרונה, נאנח ואמר בעצב: מסופק אני אם יש תקווה לאדם כמוני אשר כה הכעיס את קונו.

לאמיתו של דבר, לא התפלא רבי חיים מדברים אלו, שכן רגיל היה לשומעם מפי רבי זושא, בפרט כשביקש לעורר אחרים לתשובה. היה מונה את חטאיהם כאילו הוא עצמו עשאם. חשב רבי חיים שכוונתו לעורר אותו בתשובה לפני הקידוש, כמנהג חסידים ואנשי מעשה.

אלא שהמשך דבריו היכה אותו בתדהמה. בשונה מהרגלו לספר על חטאים שלא חטא ולהמתין שהשומע יבין מעצמו לשוב בתשובה, הפעם אמר דבר חדש: אכן, לאחר חשבון הנפש שערכתי, הבנתי שאין ראוי להתיימש. מצאתי את המפתח לשערי התשובה - אם נזכה לקיים מצוות שימוש תלמידי חכמים בגופי ממש, ברמ"ח אברי

מוליך יקירין וחיידושים נפלאים מלוקט
מדברות קדשו ותורתו של
רבי דוד הי אביהערא שליט"א

מִי־הֵתָא חֲזָה־פָּא

חֲזָה־פָּא דְאֹרֵייתָא יְסוּד חֲדָשׁ וְנִפְלֵא עַל הַפְּרָשָׁה

דוד המלך ע"ה משתבח שמחזיק באמונתו בכל המצבים

שלימה בחסד ה', כפי שעץ הזית רענן בכל ימות השנה, וכך אני 'בחסד אלקים בטחתי' - חזק אני באמונתי תמיד, הן בקיץ המסמל תקופות רגועות ויפות, והן בחורף המסמל תקופות סוערות וחשוכות, בכל אלו בטחתי בחסד ה'. ולא זו בלבד אמר, אלא 'בחסד אלקים' היינו החסד הנמצא בבחינת 'אלקים' שהיא דין (זוהר) וישלח קעד), שגם כאשר היה נראה כדין, בטחתי בחסד הטמון ונסתר בתוכו.

המתהלך באמונה זוכה לבנים צדיקים
אמונה זו - היא הערובה לחינוך הבנים, כמאמר דוד המלך עצמו (תהלים קכח ג, ו) 'בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך, וראה בנים לבניך', שכאשר מתהלך האדם כזית רענן באמונתו, בניו הם בבחינת 'שתילי זיתים', שבהם מבורך ירא ה', כנאמר בפרק שם 'הנה כי כן יבורך גבר ירא ה'', שכאשר מתהלך באמונתו מלמד את בניו דרך חיים, כיצד לקבל כל דבר הבא בעולם בתמימות ובאמונה, שכל דעביד רחמנא לטב עביד גם כשנראה להיפך, מחדיר בהם כי 'אל אדון על כל המעשים' והוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ובכך חיים הם בצילו של מקום בתורה ויראת שמים. ובפירושו של רש"י (שם נב י) נמצא מפורש בדברי דוד 'ואני כזית רענן וגו', ואלו דבריו: 'ואני הנרדף עתה בידך, אהיה 'כזית רענן' בבנים ובבני בנים בבית הקדוש ברוך הוא.

דוד דימה עצמו לזית שכל אורו בא ע"י כתישה ויסורין

בדמיון ישראל לזית אמרו חז"ל דברים נוספים, ואף אותם ניתן להעמיס בדברי דוד שהשתבח 'ואני כזית רענן'. שאמרו בגמרא (מנחות שם): ואמר רבי יוחנן, למה נמשלו ישראל לזית. לומר לך, מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה, אף ישראל אין חוזרין למוטב אלא ע"י יסורין. ואף דוד היו כל ימיו מלחמות ורדיפות ובכח אמונתו החזיק מעמד. והשאר כוחו בכל נפשות ישראל שהמלך לבו לב כל הקהל, ודוד מלך ישראל חי וקיים (ר"ה כה). שכוחו ניתן לכל הדורות, שיוכלו בכח האמונה להחזיק מעמד ולהאיר אורם כפי שזית ע"י כתישתו מוציא שמנו ומאיר.

כך ישראל אין להם בטילה עולמית לא בעולם הזה ולא בעולם הבא.
ובמדרש בפרשתנו (שמו"ר לו א) ביארו זאת על הפסוק וַיִּקְחוּ אֵלָיו שְׁמֹן זֵית זָךְ, שאמרה תורה לקחת שמן זית זך כי ישראל נמשלו לזית. ולכך עלינו להתבונן במשמעות 'זית רענן' שנמשלו בישראל ונזכר בדוד המלך ע"ה. מסבירים המפרשים, שזה מה שאמר דוד 'ואני כזית רענן' - הרי אני מחזיק באמונה

וְאִתָּה תִצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּקְחוּ אֵלָיו שְׁמֹן זֵית זָךְ פְּתִית לְמֵאוֹר לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד (כו, כ).
דוד המלך אומר בתהלים (נב י) 'ואני כזית רענן בבית אלקים, בטחתי בחסד אלקים עולם ועד'. בדברי דוד פירשו המפרשים שהם על פי שאמרו בגמרא (מנחות נג): למה נמשלו ישראל לזית, ככתוב (ירמיה יא, טז) 'זֵית רַעְנָן יִפֶּה פְּרִי תֹאֵר קָרָא ה' שְׁמֹן, לומר לך, מה זית אין עליו נושרים לא בימות החמה ולא בימות הגשמים,

מִי־הֵתָא דְפְּלִיאָה

ביום הפורים - השפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר

ביום הפורים תקנו בו חז"ל 'כל הפושט יד נותנים לו' (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג).

הנה מדברי רבינו האר"י ז"ל שפירש שאצבעות הנותן מכוונות כנגד ה' ראשונה ואצבעות המקבל כנגד ה' אחרונה, יש ללמוד להיזהר שהעשיר יקדים לתת לעני קודם שיבקש העני ממנו, וכך יהיה צירוף שם הוי"ה כסדרו, ה' ראשונה קודם לה' אחרונה, כי אם יתעכב העשיר מלתת עד שיבקש העני תחילה, הרי תקדים ה' אחרונה לה' ראשונה, ואין צירוף השם עולה כסדרו.

ובזה פירשו צדיקים את הפסוק 'מאת כל איש אשר ידבנו לבו', היינו שמתנדב לתת מעצמו קודם שיבקש העני, ובכך הוא מעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, ממנו 'תקחו את תרומתי', שכן כתוב ידבנו ליבו, כלומר, שליבו של הנובד הוא הגורם לנתינת הצדקה ללא שנדרש לבקשת העני.

וכמו שפירש הבעל שם טוב ע"ה את הפסוק (דברים טו ח) 'כי פתוח תפתח את ירך לו', כלומר שיפתח הנותן את ידו קודם שיבקש ממנו העני, וזהו 'כי פתוח תפתח את ירך לו' שתפתח בידך 'לו', היינו ליד העני המקבל, וכן יש לפרש 'את ירך' את 'יודך', עם הוי"ד שלך, היינו הפרוטה הנקרא יו"ד. ובהו יוכל לעורר צירוף שם הוי"ה כסדרו, כי אם יפשוט המקבל את ידו קודם שיושיט לו הנותן נמצא שם הוי"ה שלא כסדרו.

בזה יובנו גם דברי המשנה (שבת ב). שאם פשט העני את ידו לפניו ונתן או נטל מתוך ידו של בעל הבית - העני חייב, ולכאורה קשה, מדוע פותחת המשנה בחיוב העני, וכי אין די בכל הצער שהיה מנת חלקו עד שהוצרך לפשוט ידו לצדקה. אלא כיון שהקדים העני לפשוט ידו תחילה הרי הוא מעורר צירוף השם שלא כסדרו, ומתעוררים עליו דינים ח"ו ולכן העני חייב.

אמנם **ביום הפורים** תקנו בו חז"ל (ירושלמי מגילה פ"א ה"ג) 'כל הפושט יד נותנים לו', אף אם המקבל פושט ידו בראשונה, עם זאת 'נותנים לו', כיון שהשפעת הצדקה ביום זה באה ממקום גבוה ביותר, לפיכך אין מדקדקים אחרי העני הפושט ידו (שער הכוונות פורים א), ולכן גם הסדר אינו מעכב, ואפילו אם הקדים העני לפשוט ידו אין מדקדקים אחריו, אלא נותנים לו בכל אופן אף שאינו כסדרו.

ברזא דאח"ד

רמזים נפלאים על סדר הפרשה

הטעם שקוראים מגילה ורק לאחר מכן משלוח מנות ומשתה ושמחה

שכתוב (בראשית שם) 'כי ארד אל בני אבל שאולה' ופירש רש"י: 'אבל שאולה' וגו' מדרשו גיהנם, סימן זה היה מסור בידי מפי הגבורה אם לא ימות אחד מבני בחיי מובטח אני שאיני רואה גיהנם. וכאן כבר לא יכול היה לשאת כאבו ולבש שק ובכה, על כן נגזר על בניו גזירת המן שהביאה אותם ללבוש שק ואפר.

אסתר ידעה שכדי לתקן החטא יש לקבל הכל בשמחה

אך אסתר המלכה ידעה שכל זה קרה מכך שלא קיבל יעקב אבינו ע"ה את זה באהבה, משכך הבינה שלא תבוא הישועה מהשק והאפר, ורק כשיהיו בשמחה ויקבלו את כל העובר עליהם באמונה תמימה שזה הכי טוב עבורם, או אז ייושעו מצרתם, לפיכך הזמינה אסתר המלכה את המלך אחשוורוש והמן הרשע לסעודה להורות כי בוטחת בה' ובישועתו.

וכך רואים אנו בתפילתה בעת עמדה בחצר בית המלך הפנימית, והם הדברים האמורים במזמור (תהלים כב) 'למנצח על אילת השחר' המדבר כולו באסתר, 'רחוק מישועתי דברי שאגתי', כלומר אני יודעת שאם אשאג ואתאבל הרי זה יותר 'רחוק מישועתי', הוכחה לכך כי 'אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי', ואתה הרי מצפה שאבטח בך ובישועתך, 'אתה מלך הקדוש יושב תהלות ישראל' - אתה מלך הקדוש יושב על כסא רחמים מכח 'תהלות ישראל', שישראל בטוחים בישועה ומהללים אותך שהנה אתה נמצא איתם בכל צר ומצוק ומציל אותם, ואת זה חידדה לעצמה בטרם תבוא אל אחשוורוש, שרק בדרך של שמחה וביטחון תבוא הישועה. ובכך היה התיקון של מה שקרה ליעקב אבינו שאמנם באמת תמיד ידע שסבלון אחד עושה יותר מכמה תפילות, אך בהתאבלו על יוסף נכשל בזה, כי גם שם רצה הקב"ה שיקבל זאת באהבה ובשמחה, ויאמין בלב שלם ורגוע כי ודאי זה לטובה, וכפי שאכן התברר לאחר מכן.

מוסיף החתם סופר חידוש מופלא, שלכן ביום הפורים הסדר הוא שקוראים מגילה ורק לאחר מכן מקיימים את מצוות היום במשלוח מנות ומשתה ושמחה, 'להורות כי התפילות והבקשות שנגדם נתקן קריאת המגילה, לא הועילו כל כך כמו השמחה בה' והבטחון בישועתו'.

הביאם, לא לרצונם באו. משכך, כל עוד והבנים היו בחיים לא התחיל שיעבוד מצרים כמו שכתוב (שמות א ו) 'וימת יוסף וכל אחיו וכל הדור ההוא', ופירשו זאת במדרש (שמו"ר א ח), ללמדך שכל זמן שהיה אחד מהם קיים מאותן שירדו למצרים לא שיעבדו המצרים בישראל. מבאר האור החיים הקדוש: אולי היה להם לתשלום קבלת גזירת מלך ברצון פקע מהם השיעבוד כי סמא דיסורי קבולי, וזאת כיון שקיבלו הייסורים באהבה לכן פקע מהם צער השיעבוד. מלבד יוכבד וסרח שהגם שהיו מיורדי מצרים לא המתינו להם מן השמים והתחיל השיעבוד בחייהן.

דבר גדול למדנו כאן, כי המקבל כל הבא עליו בשמחה, ביודעו כי הכל מדוד ושקול מהשמים לטובה, יזכה להתרפאות ולהיושע מצרתו. וכבר נאמר משמו של הרה"ק מלכוניץ' ע"ה, בדברי המשנה (ברכות מ.) 'ועל כולם אם אמר שהכל נהיה בדברו יצא', האומר על כל הבא עליו, לא משנה מה, אפילו אם נראה לו כדינים, עם כל זה אומר 'שהכל נהיה בדברו', שהכל משמיים ואם כן וודאי שזה לטובה, 'יצא', כלומר ע"ה זה יפטר מצרתו וייושע.

כיון שלא קיבל יעקב אבינו ע"ה בשמחה את מכירת יוסף נענש בגזירות המן על בניו

דבר חידוש כתב בזה החתם סופר (דרשות דרוש לפרשת זכור תקנ"ד), על הנאמר ביעקב אבינו ע"ה (בראשית לו לד) 'וישם שק במתניו ויתאבל על בנו ימים רבים', שדרשו המדרש (ב"ר פד כ), לפי שתפס את השק לפיכך אינו זז מבני ובני בניו עד סוף כל הדורות, והוא מה שנאמר במרדכי היהודי (אסתר ד א) 'ויקרע מרדכי את בגדיו וילבש שק ואפר ויצא בתוך העיר ויזעק זעקה גדולה ומרה'.

אומר החתם סופר, עבודת האדם היא לקבל כל הקורות עמו באהבה ושמחה, כי ע"י יסורים הוא מזדכך וזוכה להתקרב אל בוראו, וכשהוא מקבל זאת בשמחה ובאהבה יצא מצרה לרווחה ומאפילה לאורה. ואכן יעקב אבינו ע"ה קיבל באהבה כל שעבר עליו, מעשיו לבן ודינה. רק בנסיון של מכירת יוסף, שידע שבשלימותם של כל י"ב בניו תלוי העולם הבא שלו, כמו

דוד מלך ישראל ע"ה ביקש (תהלים קיח ה) 'מן המצר קראתי יְהוָה עֲנֵנִי בְמִרְחֵב יָהּ, וכתב הרוקח (פירושי סידור התפילה מן המיצר) לבאר בקשתו, קראתי מן המיצר, ראה ה' את מיצרי וחלצני, 'ענני' ענה לי הקב"ה כי אני 'במרחב' וכלל לא במיצר, וכל המיצר הוא רק מה שנראה לי לעיניי אבל באמת הנני 'במרחב'.

כך ממשיך דוד ע"ה ומודה לה' (שם פסוק כא) 'אודך ה' כי עניתי ותהי לי לישועה', והקשה בבאר מים חיים (ויגש מו א), היה לו לומר 'הושעתני', מה פשר המילים 'ותהי לי לישועה'. ועוד הקשה, מה שייך להודות 'כי עניתי'. וביאר, כי דוד המלך הבין כי גם העינוי עצמו הוא טובה גמורה ולכן מודה עליו, וממשיך מפני מה אני מודה על העינוי כי העינוי עצמו הוא הישועה, וזהו שאומר 'ותהי לי לישועה' העינוי עצמו היה לי לישועה".

ומבאר, כי פעמים שהקב"ה משפיע הטובה לאדם באופן בו נראה לעיניי כי רעה הוא, ובהמשך הזמן יתוודע שטובה גדולה הייתה. ומוסיף עוד אמרים בסגולת המברך על הרעה כשם שמברך על הטובה (ברכות נד.), שבזה מהפך הדין לרחמים וזוכה שאכן יתהפך ויראה בעינוי הטובה, וזה לשון קדשו: ובוה צדיקים מהפכין מידת הדין למידת הרחמים, כי הם אומרים בנפשם אשר מידת הדין הזה מידת הרחמים הוא ולא דין, כי כל היסורין - טובות וחסדי האל המה. ועל ידי זה הקדוש ברוך הוא מהפך להם מידת הדין לרחמים והקללה לברכה שמיסורין האלה נעשה טובה גמורה להם.

כשמקבל בשמחה זוכה להיושע מצרתו

וכן כתב האור החיים הקדוש ע"ה, כי יש הפרש בין בני יעקב בירידתם למצרים, יש מהם שבאו ברצונם לקבל גזירת מלך בלב שלם ויש מהם שהיו חוככים להתעכב מרדת לכור הברזל, וצינינם הכתוב מי ומי ההולכים לפרוע שטר חוב הגלות מרצונם, ואמר 'בניו ובני בניו איתו' פירוש אלו לא הוצרך להביאם הוא אלא הם מעצמם באו, 'אתו' בדומה לו. ואחר כך סידר אותם שלא באו מרצונם עד שהוצרך יעקב להורידם בעל כרחם, שהם בנותיו ובנות בניו שבהם נאמר 'הביא איתו מצרימה', פירוש הוא

א. וזה שאמר דוד (תהלים ל ב) 'הפכת מספדי למחול לי' שהמספד בעצמו נתהפך למחול.

שמירת הדיבור - יסוד קדושת הנפש

מפגם הלשון שחטא בלשון הרע זה וזה גורם פגם ברית המעור. וגם כבר מבואר שבשביל זה בניס מתים כשהן קטנים.

וידוע דהמעיל היה מכפר על לשון הרע, וזהו שכתוב 'ועשית את המעיל' על לשון הרע שהיה כליל תכלת שינצל גם מפגם ברית קודש הנקרא כליל ועטרה כידוע ליודעי חן, שיהיה לתכלית גם כן לעוון הנתלה בכליל, ומזהיר הפסוק 'והיה פי ראשו בתוכו' שתראה לשמור ברית הלשון שבראשו שהוא ברית הלשון שלא יחטא בפיו, 'שפה יהיה לפיו' וכו'.

ותהא משמר את פיך מלשון הרע ומניבול פה כמאמרם במסכת שבת דף ל"ג (ע"א) בעוון ניבול פה צרות רבות באות וגזירות קשות מתחדשות ובחורי שונאי ישראל מתים, יתומים ואלמנות צועקין ואינן נענין, ובה תעשה הרחק לחמש התיבות שלאחריו כנאמר, והיינו שתפסיק בתיבת 'כפי' שיהיה גם פיך קדוש לדבר רק בדברי תורה ותפילה, כמדרשם על פסוק (ירמיה טו יט) 'אם תוציא יקר מזולל כפי תהיה', שאני גוזר גזירה והצדיק מבטלה. וסיים אם כה תעשה, 'תחרא יהיה לו לא יקרע' - שלא תצטרך לקרוע קריעה ר"ל, שלא יהיו בניס מתים כשהם קטנים, כדאיתא בירושלמי (תענית פ"ב ה"א) 'קרעו לבבכם ואל בגדיכם' (יואל ב ג), קרעו לבבכם לפני בתשובה עד שלא תצטרכו לקרוע בגדיכם על בניכם.

ישמור פיו מדברים בטלים כדי שיוכל להוציא בו דברי קדושה

אחר ראות עינינו כזאת, נשריש בלבנו היטב כי 'מוות וחיים ביד לשון' (משלי יח כא), ונשכיל לשמור נפשנו ע"י שנשמור פינו מכל דיבור אסור ח"ו, ואפילו מדברים בטלים כי בכך נשמור נפשנו מכל טומאה ופגם, כלשון קדשו של השפת אמת (מצורע תרס"א ד"ה בפסוק): ולפי שכח הלשון גדול מאוד צריכין להזהר מדברים בטלים והם מעכבין הפה ולשון להוציא בהם דברי קדושה, כמו שכתוב (דברים ו ז) 'ודברת בם', אמרו חז"ל (יומא יט:): השח שיחה בטלה עובר בעשה 'בם' ולא בדברים אחרים. שהוא תנאי, שכפי מה ששומר פיו מדברים בטלים כך יכול לדבר בם.

הקדושה כאן, 'ועשית את מעיל האפ"ד', 'אפ"ד' עולה כמספר 'פ"ה'. והיינו לעשות מעיל ומלבוש אל הפה. וזהו 'והיה פי ראשו בתוכו', רוצה לומר, שיהיה להאדם פה קדוש מדבר בהשכל וחסמה שבראשו. וזהו 'ראשו בתוכו', רוצה לומר, להשיב ראשו ושכלו לשקול את כל דבריו שיהיו דבריו במישור וצדק. וזהו גם כן 'שפה יהיה לפיו סביב' שישמור את כל דיבוריו לעשות להם גדר ושפה.

לפיו סביב מעשה א'ורג - ראשי תיבות אותיות ס"מ, ת'חרא יהיה לו לא יקרע - ראשי תיבות אותיות 'לילי"ת' למפרע, והיינו כי על ידי שעושה שפה לפיו ושומר פיו ולשונו מדבר רע ושום בחינת דיבור רע, אז על ידי זה ודאי ינצל מס"מ ונוקבא. ואז לא יקרע, רוצה לומר לא יקרע רע חס ושלום.

קדושת הפה חוצצת בין אותיות הס"מ ומסלקת המוות

דברים אלו נמצאים מפורש כתוב בדברי הרה"ק רבי שמשון מאוסטרופולי ע"ה וכפי שמביאו בחוות יאיר (חדש אור שני ד"ה ושמעתי) לפרש הפסוק שבפרשת כי תשא (להלן לג כג) 'והסירותי את כפי וראית את אחורי ופני לא יראו', וזה לשונו: משום דבפרשת תצוה כתיב 'שפה יהיה לפיו סביב מעשה א'ורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', ד' תיבות הללו לפיו סביב מעשה א'ורג, ראשי תיבות שלהם אותיות של הס"מ, וחמשה אותיות הללו ת'חרא יהיה לו לא יקרע הם אותיות לילי"ת, ותיבת 'כפי' עומד באמצע ואינו מניח לקרב אותם. וזה אמרו 'והסירותי את כפי' - ג' אותיות הללו מבין שניהם, אז הצרה אל אחותה ניגשת 'וראית את אחורי ופני לא יראו' ודברי פי חכם חן ושפתיים ישק.

ממשיך החוות יאיר: ואולם יש לכוון בזה פירוש הפסוקים בשני מקומות 'ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו, שפה יהיה לפיו סביב מעשה א'ורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע', דהנה כבר כתבנו לעיל משום זוהר חדש (שיה"ש א:): דעוון זה הוא בא

ועשית את מעיל האפוד כליל תכלת. והיה פי ראשו בתוכו שפה יהיה לפיו סביב מעשה א'ורג כפי תחרא יהיה לו לא יקרע (כח לא-לב). ובגמרא זבחים (פח:): שנינו: מעיל מכפר על לשון הרע [ושם: מנין, אמר ר' חנינא, יבא דבר שבקול ויכפר על קול הרע]. לימוד גדול יש לנו ללמוד מפרשה זו כמה כוח דיבורו של יהודי גדול עד למאוד, וכל כך גדולה השפעתו שכפי ששומר פיו ודיבורו, כך משמר כל גופו מכל חטא ועוון.

כך כתב הרה"ק בעל האוהב ישראל מאפטא ע"ה, ויש לנו להתבונן הרבה בדבריו, באשר הוא אשר הוריש לו רבו רבי אלימלך מליזענסק ע"ה את כח הדיבור, ועל כן, מלבד שכל דבריו ברוח הקודש נאמרו, מעלה נוספת יש בדבריו אלו, שכן מי לנו היודע גודל כח הדיבור יותר ממנו, שקיבל זאת בירושה מרבם של כל האדמו"רים בעל הנועם אלימלך ע"ה.

בשמירת הפה נשמר מפגם הברית

אם כן זאת נעשה ונחיה נייתי ספרו ונחזה מיליו, ואלו דבריו (ד"ה ועשית): ידוע מספרים הקדושים כשהאדם שומר פיו ולשונו מלדבר דברי שקר ולשון הרע ורכילות וליצנות וכדומה, אז בזה ודאי ינצל ממקרה לילה. וחס ושלום כשאדם פוגם בברית הלשון על ידי דיבורו בלשון הרע ורכילות וליצנות ודברי שקר והבאי וכיוצא, אז על ידי זה נפגם חס ושלום ברית המעור במקרה לילה, ומכל שכן וקל וחומר בדברי נבלות הפה חס ושלום רחמנא לצלן. והכל הוא על ידי ס"מ הרשע הוא היצר הרע הוא השטן (ב"ב טז), המסית את האדם ומדיחו מהטוב, לטמא את פיו ולשונו בדברי שקר ולשון הרע וכדומה. ונוקבא דיליה היא לילית הרשעה מטמאת את האדם בלילה במקרה רע חס ושלום.

אמנם כאשר האדם שומר פיו ולשונו ושוקל את כל דיבוריו על ידי מאזני שכלו והכל בהשכל וחסמה ידבר דברי אמת וצדק וכל היום רק מישרים דובר ובפרט בדברי תורתנו הקדושה, אז בודאי ינצל בלילה ויבל יפקד רע' (משלי יט כג) חס ושלום כלל.

כשעושה גדר לפיו ושוקל דבריו קודם אמירתם לא יכשל במקרה לילה והן הם הדברים שמרמזת לנו תורתנו

יצא לאור ע"י מכון אור לישרים
© כל הזכויות שמורות
אין להעתיק או להפיץ ללא אישור
מפורש בכתב ממכון אור לישרים

בני יששכר
 שארית ישראל
 תפארת שלמה
 יסוד העבודה
 מגן אברהם
 דברי יחזקאל
 פרי צדיק
 צדקת הצדיק
 חסד לאברהם

באר מים חיים
 יושר דברי אמת
 מנחם ציון
 אוהב ישראל
 מאור ושמש
 זרע קודש
 בת עין
 אור לשמים

אוצר בעל שם טוב
 תולדות יעקב יוסף
 נועם אלימלך
 מנורת זהב החדש
 מאור עינים
 אור המאיר
 עבודת ישראל
 קדושת לוי
 חיים וחסד

לזכות עופר פנחס בן צילה שיחי' · קרן בת רונית שתחי' טל
 אדמונד שיחי' בן איזה · רונית בת ינינה יעל · בנימין בן אסתר כל יוצאי חלציהם שיחי'
 להצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיהם, ולאריכות ימים ושנים טובות מתוך בריאות ונחת
 · לעילוי נשמת צילה בת דורה צביה ומאיר ע"ה ·

להצטרפות חייג עכשיו: 1800-22-55-66 והגליין בדרך אליך
 You can now subscribe and get journal delivered to your door.
 Call 718-407-2479 or email otzarpninei@gmail.com